

Nr 94.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendomar; given Stockholms slott den 13 februari 1931.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt under punkterna 1:o—17:o.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

B. v. Stockenström.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 13 februari 1931.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena friherre RAMEL, statsråden GÄRDE, HAMRIN, VON STOCKENSTRÖM, STADENER, GYLLENSWÄRD, LARSSON, HOLMBÄCK, JEPSSON, HANSÉN, RUNDQVIST.

Departementschefen, statsrådet von Stockenström anhåller att få underställa Kungl. Maj:ts prövning vissa ärenden angående försäljning av kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendomar, vilka ärenden synts böra föranleda framställning till riksdagen, samt anför härom följande:

1:o.

Valsberga nr
2 med Läns-
mansmossen
nr 1 i Söder-
manlands län.

Kronoegendomen $\frac{3}{8}$ mantal Valsberga nr 2 i Åkers socken med Länsmansmossen nr 1, en äng, i Länna socken av Södermanlands län är utarrenderad för tiden till den 14 mars 1932 mot ett årligt arrende av 1,375 kronor.

Med anledning av den förestående arrendeledigheten hava kronojordstyckningssakkunniga under år 1929 besiktigt egendomen. Vidare har domänstyrelsen från vederbörande domänintendent och hushållningssällskaps egnahemsnämnd införskaffat upplysningar angående egendomens lämplighet till upplåtelse i egnahemslägenheter eller åbolägenheter samt huruvida efterfrågan å dylika lägenheter funnes i orten. Den 15 juli 1929 har därefter uppskattningsförrättning hållits å egendomen i vederbörlig ordning, och har förrättningen sedermera kompletterats med utlåtande av nämnden den 2 oktober 1930. Av handlingarna i ärendet, däribland en av distriktslantmätaren Johan W. Ström år 1925 över egendomen upprättad karta med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen nära intill Valsberga station å Norra Södermanlands järnväg och cirka 1 mil från Strängnäs, består av tre skiften: hemskiftet samt ett större och ett mindre skogsskifte. Egendomen har numera en areal av 81.238 hektar, varav 20.408 hektar åker, 2.544 hektar äng, 57.952 hektar avrösningsjord och 0.334 hektar impediment. I denna areal är ej inräknad den till Norra Södermanlands järnväg exproprierade mark eller inom egendomens område befintliga samfälliga ägor.

Den i Länna socken belägna ängen Länsmansmossen är belägen mer än en mil från huvudgården och cirka $\frac{1}{2}$ mil från Byringe station. Den innehåller cirka 5 hektar äng.

Abyggnaderna äro fullt tillräckliga för behovet. Någon nybyggnad behöves ej förekomma under en kommande 20-årig arrendeperiod.

Åkerjorden på hemskiftet består mestadels av lerjord. På en remsa öster om järnvägen utgöres den huvudsakligen av dyjord, vilken är svårdikad, kall och frostländig. På grund av läget torde densamma bäst användas som permanent betesvall. Länsmansmossen är mycket sank och kan blott vissa år beträdas.

Egendomen har andel i häradsallmanning med en beräknad årlig utdelning av 125 kronor för oförmedlat mantal.

Taxeringsvärdet utgör 20,600 kronor för inägor och 14,400 kronor för skogen. Länsmansmossen har åsatts ett taxeringsvärde av 400 kronor.

Kronojordstyckningssakkunniga hava anfört följande. Boningshuset vore i gott skick. Ladan behöfde nybyggas. Övriga hus vore ganska goda och tillräckliga för behovet. Då den jämförelsevis obetydliga egendomen i kronans hand knappast kunde förväntas komma att nöjaktigt förränta erforderliga nybyggnadskostnader, förordade de sakkunniga, att egendomen försäldes. Inägorna borde jämte nödig skogsmark upplåtas i en lott.

Domänintendenten i länet och Södermanlands läns hushållningssällskaps egnahemsnämnd hava ifrågasatt egendomens försäljning i en lott med undantag för Länsmansmossen, som borde försäljas särskilt för sig, om kringboende jordägare vore spekulanter.

Uppskattningsnämnden har uttalat sig för en försäljning av huvudgården med nödig tilldelning av skogsmark. Länsmansmossen borde likaledes försäljas. Den egentliga skogen, ägofig. nr 100 och 102, borde bibehållas i kronans ägo. Egendomen, med undantag av förut försålda lägenheter och ägofigurerna nr 100—102, har med en areal av 43,633 hektar, varav 20,408 hektar tomt och åker, 2,544 hektar äng, 20,347 hektar avrösningsjord och 0,334 hektar impediment, saluvärderats till 40,400 kronor, varav 15,831 kronor för skogsmark och växande skog, 1,560 kronor för kapitaliserad allmänningsutdelning, samt 6,000 kronor för byggnader, som av kronan inlösts i samband med boställets indragning till kronan. Arrendevärdet har beräknats till 1,000 kronor.

Egendomens arrendator vore ej hembudsberättigad vid egendomens försäljning, då han arrenderat egendomen endast sedan år 1929.

Länsmansmossen har åsatts ett saluvärde motsvarande taxeringsvärdet eller 400 kronor. Densamma borde utbjudas till kringboende för en köpeskilling av 400 kronor att betalas kontant. Någon avgäld erlades nu ej för Länsmansmossen. Innehavaren betalade endast skatten för densamma.

Särskilda villkor angående fastigheternas användning eller om återköpsrätt har nämnden icke funnit skäl föreslå; därest sådant förbehåll komme att göras, borde saluvärdena minskas med 10 procent.

Överjägmästaren har ej haft något att erinra mot förslaget om egendomens disposition.

Överlantmätaren har ansett, att hinder mot avstyckning av ägofig. nr 100 och 102 icke torde förefinnas.

Med utlåtande den 6 december 1930 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning, därvid styrelsen för egen del framhållit, att styrelsen ej hade något att erinra mot att egendomen med undantag av det större skogsskiftet försålles, varvid huvudgården och Länsmansmossen borde utbjudas var för sig å auktion. Mot de åsatta saluvärdena, som enligt vad styrelsen under hand inhämtat beräknats såsom om fastigheterna vore i fullgott skick, hade styrelsen ej heller något att erinra.

Domänstyrelsens sålunda framlagda förslag till egendomens disposition finner jag mig kunna biträda. *Departements-
chefen.*

Frågan om dispositionen efter den 14 mars 1932 av den i kronans ägo kvarvarande delen av kronoegendomen torde framdeles, då riksdagens beslut i försäljningsfrågan föreligger, få underställas Kungl. Maj:ts prövning.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att av kronoegendomen $\frac{5}{8}$ mantal Valsberga nr 2 i Åkers socken med Länsmansmossen nr 1, en äng, i Länna socken av Södermanlands län må enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. med tillträdesrätt den 14 mars 1932 försäljas huvudgården

med ovan angivna areal av 43,633 hektar ävensom ängen Länsmansmossen till saluvärden av 40,400 respektive 400 kronor samt därvid var för sig utbudas till salu enligt 15 § i nämnda förordning med iakttagande, att endast kronoegendomen tillhöriga, å fastigheterna befintliga hus och anläggningar ingå i försäljningen, att fastigheterna försäljas i det skick, vari de på grund av bestämmelserna i nu om egendomen gällande arrendekontrakt skola av arrendatorn avlämnas, samt att köpare av huvudgården skall utan ersättning äga bekomma det foder, arrendatorn kontraktsenligt är skyldig att avlämna utan ersättning.

2:o.

Edeby nr 1
och 2 i
Söderman-
lands län.

Kronoegendomen 2 mantal Edeby nr 1 och 2 i Björkviks socken av Södermanlands län är utarrenderad för tiden till den 14 mars 1933 mot ett årligt arrende av 1,160 kronor.

Med anledning av den förestående arrendeledigheten har domänstyrelsen från vederbörande domänintendent och hushållningssällskaps egnahems-nämnd införskaffat upplysningar angående egendomens lämplighet till upplåtelse i egnahemslägenheter eller åbolägenheter samt huruvida efterfrågan å dylika lägenheter finnes i orten, varjämte kronojordstyeckningssakkunniga under år 1929 besiktigat egendomen. Den 24 juli 1930 har sedermera uppskattningsförrättning hållits å egendomen i vederbörlig ordning. Av handlingarna i ärendet, däribland en av dåvarande förste lantmätaren Gustaf Indebetou år 1910 över egendomen upprättad karta med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 2.5 mil från Ålberga och 2.8 mil från Valla, Bettna och Stigtomta järnvägsstationer samt 4.3 mil från Nyköping, har enligt av distriktslantmätaren Gustaf Willén år 1930 upprättat sammandrag över egendomens ägor en areal av 116.925 hektar, därav 48.893 hektar tomt och åker, 67.660 hektar betes- och skogsmark samt 0.372 hektar impediment.

Akerjorden utgöres huvudsakligen av sandblandad lerjord på god botten; en mindre del utgöres av djup dyjord, som ej med fördel kan brukas som åker utan mera lämpar sig till kultiverad betesvall.

Av åbyggnaderna hava redskapshus, ladugård och loge nedbrunnit i juni 1930, och har brandskadeersättning för dessa inbetalts till kronan med 17,975 kronor. Kvarstående laga hus äro i gott skick. Då brandskadan blivit botad, bliva åbyggnaderna tillräckliga för behovet.

Till egendomen utgående utdelning från allmänning utgör 250 kronor för år.

Egendomens taxeringsvärde utgör 41,600 kronor för inägor samt 13,800 kronor för skog och skogsmark.

Kronojordstyeckningssakkunniga, som besiktigat egendomen före branden, hava framhållit, att från egendomen tidigare försåls bland annat en lägen-

het, benämnd Edebynäs, om 6 hektar åker, vilken angränsade ett från huvudgårdens byggnader avlägset beläget och för sig liggande åkerskifte om cirka 15 hektar. Lägenhetsinnehavaren hade uttalat en önskan att få förvärva ytterligare omkring 4 hektar för utökning av lägenheten. Å detta inägoområde låge den till gården nu hörande lägenheten Edebyborg, bebyggd med stuga och bod, tillhöriga kronan, samt ladugård och loge, tillhöriga huvudgårdens arrendator. Denna från huvudgården avlägset belägna jord kunde med fördel fränskiljas, och borde härav cirka 4 hektar åker tilldelas den försälda lägenheten Edebynäs och den återstående arealen, cirka 11 hektar, med byggnaderna vid lägenheten Edebyborg som stomme, utläggas till en ny jordbrukslott. På grund av den svaga ladugården vid huvudgården torde en försäljning jämväl av hemägorna kunna ifrågasättas. Då husen i övrigt väl räckte för den vid byggnaderna belägna jorden, vilken innehölle omkring 40 hektar åker, torde någon uppstyckning av denna icke böra ifrågakomma, utan förordades hemägorna till upplåtelse i en lott.

Södermanlands läns hushållningssällskaps egnahemsnämnd har i yttrande den 15 mars 1930 förklarat sig dela kronojordstyckningssakkunnigas förslag däri, att ett område om 4 hektar åker borde fränstyckas och läggas till Edebynäs. Därvid borde till Edebynäs läggas betesmark och något skogsmark. Huvudgården borde därefter försäljas. Att jämväl fränstycka lägenheten Edebyborg ansågs olämpligt, emedan den redan nu överbebyggda huvudgårdens åkerareal därigenom bleve för knapp samt lägenheten bleve mycket svårsäld, enär nya ekonomibyggnader måste uppföras. Bättre pris vore att påräkna om den areal, som skulle bilda lägenheten Edebyborg, finge följa huvudgården än om den försälldes som särskild lott.

Domänintendenten har i yttrande i mars 1930 uttalat, att man kunde förutsätta en uppdelning av egendomen i flera brukningsdelar, varav nuvarande arrendatorn borde tillerkännas hembud å huvudgården.

Uppskattningsnämnden har jämväl föreslagit, att egendomen skulle försäljas. Det hade ifrågasatts, att huvudgården skulle säljas i det skick, densamma befunde sig efter den timade branden. Därest, såsom föreslagits, lägenheten Edebyborg, på vilken blott funnes en skräplig stuga förutom en arrendatorn av huvudgården tillhörig lada, skulle med eventuell utökning försäljas särskilt, torde detta enligt uppskattningsnämnden säkerligen i hög grad inveckla huvudgårdens byggnadsfråga. Nämnden har med hänsyn till att slitningar mellan grannarna vore att befara, därest Edebyborg försälldes såsom självständig fastighet, avstyrkt förslag om ytterligare lägenhetsbildning. Likaledes har nämnden avstyrkt gjord framställning från ägaren av den från kronoegendomen tidigare avsöndrade lägenheten Forsbergsdal om tillskiftning av fiske till nämnda lägenhet. Vad däremot anginge ifrågasatt försäljning till ägaren av lägenheten Edebynäs av mark från kronoegendomen har nämnden förordat avstyckning av två med litt. II betecknade områden om tillhoppa 2.98 hektar för sammanläggning med Edebynäs för utökning av denna lägenhets betesmark och skog. För att förekomma intrång å angränsande, till Edeby frälsegård hörande mark från betande kreatur borde till frälsegårdens ägare, som uppgivits vara villig därtill, försäljas ett av frälsegården på tre sidor omgivet hagmarksskifte, litt. I. Till försäljning hade alltså föreslagits:

Huvudgården: areal 101.771 hektar, därav 1.606 hektar tomt, 47.237 hektar åker, 5.793 hektar vattensjuk åker, 46.761 hektar hag-, betes- och skogsmark samt 0.372 hektar impediment. Saluvärde utan återköpsrätt 53,239 kronor 50 öre, därav 17,000 kronor för skogsmark och skog och

5,000 kronor för kapitaliserad allmänningssutdelning. Egendomen, som saluvärderats i befintligt skick, borde försäljas och därvid hembjudas nuvarande arrendatorn, vilken, ehuru nuvarande arrendet utlöpte den 14 mars 1933, med hänsyn till de genom branden föreliggande särskilda förhållandena borde få tillträda egendomen med äganderätt den 14 mars 1931 samt beviljas ersättning för härigenom uppkommande två års mistning av det nuvarande för honom fördelaktiga arrendet med 1,000 kronor för år.

Ågolotten litt. H. i två skiften, ägofiguerna nr av 123, av 143 och av 148: areal 2.98 hektar, därav 0.05 hektar åker och 2.93 hektar betesmark. Saluvärde 300 kronor för marken. Skogen å detta område skulle undantagas vid försäljningen för att av huvudgårdens arrendator användas vid återuppbyggandet av ladugården å egendomen. Området borde försäljas till ägaren av lägenheten Edebynäs 2¹, som förklarar sig önska inköpa detsamma för sammanläggning med sistnämnda lägenhet.

Ågolotten litt. I, ägofiguerna nr 101, 102, 102 a: areal 12.174 hektar, därav 0.93 hektar åker samt 12.144 hektar betesmark och holme i sjön Yngaren. Med området borde följa rätt enligt 12 kap. 4 § jordabalken till vatten, landgrund och fiske i sjön Yngaren. Saluvärde 6,500 kronor. Lotten borde hembjudas ägaren av Edeby frälsegård, Gustaf Jonsson, för sammanläggning med frälsegården.

Åborätt, återköpsrätt och förbehåll om viss användning har ansetts ej böra ifrågakomma beträffande någon av försäljningarna.

Överjägmästaren har meddelat, att han till alla delar instämde i uppskattningsnämndens förslag och att intet vore att erinra mot de skog och skogsmark åsatta värdena. Med hänsyn till förestående nybyggnad av ladugård m. m. borde någon reducering av virkeskapitalet före försäljningen icke ifrågasättas.

Överlantmätaren har anfört, att, då de till avstyckning ifrågasatta lotterna litt. H och I icke till omfång och belägenhet samt beskaffenhet i övrigt torde kunna användas såsom fastigheter för sig, erfordrades jämlikt 19 kap. 3 § lagen om delning av jord på landet sammanläggning av de avstyckade områdena med respektive fastigheter, till vilka de skulle brukas. Sådan sammanläggning syntes kunna äga rum beträffande lotten litt. H med lägenheten Edebynäs 2¹. Lotten litt. I vore avsedd att brukas till Edeby frälsegård, som utgjordes av två jordeboksenheter, $\frac{1}{4}$ mantal Edeby nr 3 och $\frac{5}{8}$ mantal Edeby nr 4, som icke delats genom lantmåteriförrättning. En sammanläggning mellan lotten litt. I och Edeby frälsehemman förutsatte således sammanläggning även mellan Edeby nr 3 och 4, vilket icke torde möta något hinder. I upplåtelseavtalen rörande lotterna litt. H och I syntes emellertid böra intagas bestämmelse om, att försäljningen ägde rum under förutsättning, att erforderlig sammanläggning kunde komma till stånd. Ehuru icke oundgängligen nödvändig ville överlantmätaren ifrågasätta en sammanläggning jämväl mellan de kronan tillhöriga jordeboksenheterna Edeby nr 1 och 2.

Med utlåtande den 30 december 1930 har *domänstyrelsen* underställt detta ärende Kungl. Maj:ts prövning och därvid för egen del anfört följande.

Styrelsen hade satt sig i förbindelse med egendomens arrendator, Fritz Anderzon, med förfrågan, huruvida han vore villig att med tillträdesrätt den 14 mars 1931 inköpa egendomens huvudgård, men hade Anderzon förklarat, att han ansåge sig ej kunna gå i land därmed samt att han ej heller

vore villig att sistnämnda dag frånträda arrendet. På grund härav hade styrelsen gått i författning om uppförande av ny ladugård å egendomen med stall och loge. Då huvudgården saluvärderats i befintligt skick och vid saluvärdets bestämmande hänsyn tagits särskilt till de förhållanden, som uppkommit genom den timade branden, och under förutsättning att egendomen skulle få tillträdas redan den 14 mars 1931, ansåge styrelsen föreliggande uppskattning ej kunna läggas till grund för beslut om huvudgårdens försäljning. Jämväl arrendevärdet syntes vara beräknat med hänsyn till de förhållanden, som rådde till följd av branden. Med hänsyn därtill hade styrelsen för avsikt att, så snart den nya byggnaden uppförts och avsynats, vilket beräknats kunna ske under år 1931, föranstalta om ny uppskattningsförrättning å egendomen. Styrelsen ansåge på grund därav, att frågan om huvudgårdens försäljning borde få förfalla. Då det emellertid vore tvivel underkastat, att huvudgården, sedan den beslutade nybyggnaden kommit till stånd, komme att föreslås till försäljning, ansåge styrelsen, att frågan om försäljning av de två därtill föreslagna områdena redan nu borde upptagas till prövning, särskilt med hänsyn till att de personer, till vilka områdena vore avsedda att försäljas, uttryckt en önskan, att försäljningsfrågorna snarast måtte avgöras.

Under hand hade styrelsen från domänintendenten inhämtat, att, därest förbehåll om återköpsrätt skulle göras, saluvärderna borde reduceras med 15 procent, att arrendevärdet för lotten litt. H uppskattats till 15 kronor och för litt. I till 150 kronor, samt att ägaren av Edebynäs önskade inköpa lotten litt. H utan därå växande skog för 300 kronor och ägaren av Edeby frälsegård lotten litt. I för 6,500 kronor.¹

För egen del hade styrelsen ej något att erinra mot uppskattningsnämndens förslag till försäljning av lotterna litt. H och I.

Då ägarna av Edebynäs och Edeby frälsegård ej vore hembudsberättigade vid försäljning av lotterna respektive litt. H och I, torde ärendet böra underställas riksdagens prövning.

Beträffande egendomens huvudgård, varå nya byggnader skola uppföras och för vilken nuvarande arrende utlöper först den 14 mars 1933, finner jag i likhet med domänstyrelsen frågan om försäljning icke böra för närvarande upptagas till prövning. Lotterna litt. H och I torde däremot böra försäljas med hembuds rätt på sätt domänstyrelsen föreslagit.

*Departements-
chefen.*

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att av kronoegendomen 2 mantal Edeby nr 1 och 2 i Björkviks socken av Södermanlands län må försäljas enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. med tillträdesrätt den 14 mars 1933

Kungl. Maj:ts proposition Nr 94.

dels lotten litt. H om 2.98 hektar mot en köpeskilling av 300 kronor och med hembuds rätt för ägaren av Edebynäs,

dels ock lotten litt. I med en areal av 12.174 hektar mot en köpeskilling av 6,500 kronor och med hembuds rätt för ägaren av Edeby frälsegård nr 3 och 4,

under iakttagande, *att* köpeskillingarna skola erläggas på sätt i 22 § B i förordningen stadgas, *samt att* lotterna försäljas i det skick, vari de vid tillträdet befinna sig.

3:o.

Sund nr 4
Södergården i
Östergötlands
län.

Kronoegendomen 1 mantal Sund nr 4 Södergård med en utjord, Sund nr 5, i Fivelstads socken av Östergötlands län är utarrenderad till den 14 mars 1931 mot ett årligt arrende av 1,915 kronor. Från egendomen hava jämlikt medgivande av riksdagen i skrivelser den 30 maj 1923 nr 255, punkt 3, och den 2 april 1924 nr 70, punkt 4, upplåtits inalles 7 lägenheter med en areal av tillhoppa 4.514 hektar. Egendomen har under 1927 besiktigats av kronojordstyckningssakkunniga och under 1928 undergått uppskattningsförrättning i vanlig ordning. Av handlingarna i ärendet, däribland en av lantmäteriauskultanten F. B. Harris 1920 upprättad karta över egendomen med ett av distriktslantmätaren Adolf Hallander den 13 februari 1929 uppgjort förslag till uppdelning av egendomen i lotter, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen invid Fågelstads järnvägsstation, 7 kilometer från Skänninge, har en areal av 47.409 hektar, därav 35.34 hektar tomt och åker, 1.434 hektar äng och odlingsmark samt 10.635 hektar avrösningsjord.

Byggnaderna äro i gott stånd men — utom boningshuset — gamla, obekväma och otillräckliga.

Åkerjorden består dels av sandmylla på sand- och örboten och dels av dyjord på lerbotten.

Sedan enligt Kungl. Maj:ts beslut den 25 maj 1923 egendomens dåvarande arrendator, A. Samuelsson, medgivits rätt att för egendomen jämte övriga deltagare i ett egendomen berörande dikningsföretag söka och vinna delaktighet i odlingslån för företagets utförande, har arrendatorn jämlikt det om egendomen gällande arrendekontrakt ålagts att utan avkortning å arrendet eller annan ersättning gälda såväl de under arrendetiden å egendomen belöpande annuiteterna å lånet som ock vid arrendetidens slut den 14 mars 1931 då ännu ogulden andel av samma lån. Genom länsstyrelsens resolution den 15 april 1926 skall odlingslånet amorteras med 24 kronor 72 öre under åren 1932—1956 och med 22 kronor 47 öre under år 1957.

Kronojordstyckningssakkunniga hava föreslagit, att egendomen med hänsyn till den otillräckliga åbyggnaden måtte försäljas, därvid fastigheten syntes lämpligen böra disponeras sålunda: Närmast järnvägsstationen

Fågelstad borde utläggas ett område till mark för bostadstomter. Såsom särskilda jordbrukslotter borde fränskiljas dels ett 2 kilometer från huvudgården beläget utskifte om 5.³⁴ hektar åker, och dels ett område om cirka 5 hektar åker, som vore skilt från huvudgården genom den över ägorna gående järnvägen. Dessa lotter saknade byggnader. Den återstående delen av huvudgården borde upplåtas som en särskild lott, vilken sålunda komme att innehålla cirka 25 hektar åker; och borde till denna lott läggas egendomens skogsmark.

I huvudsaklig överensstämmelse med de sakkunnigas förslag har egendomen av vederbörande *uppskattningsnämnd* värderats för försäljning i följande sex lotter, därvid för särskild försäljning utstämplad skog icke medräknats:

Lotten *litt. E*, huvudgården.

Ägofigurer å kartan: av 3, 17, 20, 22, 30, 31a, 31b, 32, 33, 35, 37, 41—44, 47—56, 59, 60, 62, 63, 66, 68, 69 och 71. Areal: 36.201 hektar, därav 24.1475 hektar tomt och åker, 1.434 hektar äng samt 10.6195 hektar avrösningsjord. Saluvärde: 30,000 kronor, därav 7,198 kronor för växande skog. Arrendevärde: 1,100 kronor.

Som spekulant å denna lott har anmält sig R. E. Widoff, vilken enligt domänstyrelsens resolution den 26 februari 1926 efter förenämnde Samuelssons fränfalle medgivits övertaga arrenderätten till egendomen den 14 mars 1926. Enligt uppgift av uppskattningsnämnden har Widoff själv och medlemmar av hans hustrus släkt innehaft egendomen på arrende under minst 37 år i följd och därunder väl hävdad densamma. Widoff har erhållit underrättelse angående saluvärdet för huvudgården och har förklarat sig villig inköpa gården till angivna belopp.

Lotten *litt. F*, obebyggd.

Ägofigurer å kartan: 1 och 2. Areal: 5.12 hektar, därav 5.1175 hektar åker och 0.0025 hektar avrösningsjord. Saluvärde: 4,130 kronor, därav 38 kronor för växande skog. Arrendevärde: 155 kronor.

Som spekulant å denna lott har anmält sig Karl J. Karlsson, vilken äger den lotten angränsande lägenheten Änghult om 1 hektar åker och behövde området för åstadkommande av en önskvärd utvidgning av samma lägenhet. Lotten borde enligt uppskattningsnämnden hembjudas Karlsson, som erhållit del av saluvärdet och förklarat sig villig köpa lotten till angivna pris.

Lotten *litt. G*, obebyggd.

Ägofigurer å kartan: 18 och av 19. Areal: 5.79 hektar, därav 5.777 hektar åker och 0.013 hektar avrösningsjord. Saluvärde: 4,910 kronor. Arrendevärde: 230 kronor.

Uppskattningsnämnden har funnit förevarande obebyggda lott för liten men har icke velat motsätta sig de sakkunnigas förslag att utlägga området till en särskild lott.

Lotten *litt. H*, obebyggd bostadstomt.

Ägofigur å kartan: av 19. Areal: 0.099 hektar åker. Saluvärde: 200 kronor. Arrendevärde: 5 kronor.

Lotten *litt. J*, obebyggd bostadstomt.

Ägofigur å kartan: av 19. Areal: 0.098 hektar åker. Saluvärde: 200 kronor. Arrendevärde: 5 kronor.

Lotten *litt. K*, obebyggd bostadstomt.

Ägofigur å kartan: av 19. Areal: 0.101 hektar åker. Saluvärde: 200 kronor. Arrendevärde: 5 kronor.

Några särskilda villkor angående lotternas användning borde icke förekomma. Anledning föreläge icke att förbehålla kronan rätt att köpa lotterna åter enligt lagen om återköpsrätt till fast egendom. Om sådant förbehåll gjordes, borde saluvärdena sänkas för lotterna litt. E, F och G till respektive 27,000, 3,715 och 4,420 kronor och för envar av lotterna litt. H, J och K till 180 kronor.

Överjägmästaren har anfört, att ur skogssynpunkt ingen som helst anledning förefunnos att behålla denna avskilt belägna egendom, på vilken i verkligheten torde komma ej så ringa administrationskostnad. Någon utsträckt avforslingstid utöver den 14 mars 1931 för det särskilt utstämpade och försålda virket vid egendomen behövde icke förbehållas.

Överlantmätaren har ansett anledning till någon erinran icke förefinnas mot en försäljning av lotterna litt. E och F var för sig. Vidkommande uppdelningen av hemskiftets ägor väster om järnvägssträckningen Fågelstad—Mjölby och vägen nr 23 a syntes böra ifrågasättas, huruvida icke den föreslagna uppdelningen måste anses falla under bestämmelserna i jorddelningslagens 19 kap. 1 §. Området vore beläget i närheten av Fågelstads järnvägsstation och från samma område hade åren 1923—1924 försålts tre bostadslägenheter, R.Nr Sund Södergård 4^s, 4° och 4^{is}, och nu föresloges försäljning av ytterligare tre mindre bostadslägenheter eller lotterna litt. H, J och K. Genom inrättande av dessa bostadslägenheter komme dessutom hela den återstående västra delen av skiftet eller föreslagna lotten litt. G att helt avstängas från vägen nr 23 a, vilken väg syntes utgöra en huvudtrafikled på orten. Genom nämnda avstängande försvårades en styckningsplan å området litt. G, vilken plan måste komma till stånd, då området på grund av belägenheten komme att med största sannolikhet förr eller senare exploateras till byggnadstomter.

På grund av det anförda ville *överlantmätaren* föreslå, att lotterna litt. G, H, J och K försåldes som en enda lott utan förbehåll om återköpsrätt eller alternativt att lotten litt. G försåldes för sig men att i sådant fall av lotten litt. H undantoges en 6 meter bred väg intill gränsen mot förut försålda lotten litt. D (= avsondrade lägenheten Sund Södergård 4^{is}) samt att återstoden av lotten litt. H tillsammans med lotterna litt. J och K uppdelades i endast två bostadslägenheter.

Vederbörande *länsarkitekt* har anfört, att han mot *överlantmätarens* förslag intet hade att erinra utom vad beträffade alternativa förslaget, att lotten litt. G försåldes för sig under villkor att av lotten litt. H undantoges en 6 meter bred väg intill gränsen mot förut försålda lotten litt. D samt att återstoden av lotten litt. H tillsammans med lotterna litt. J och K uppdelades i två bostadslägenheter. Ett dylikt förfaringssätt avsåge visserligen att säkerställa väg till lotten litt. G men torde icke kunna anses på nöjaktigt sätt ersätta erforderlig av länsstyrelsen godkänd plan för områdets ordnande, så mycket mindre som en dylik anordning enligt arkitektens uppfattning onödigtvis skulle föregripa lösandet av en ändamålsenlig styckningsplan. Samma olägenheter syntes vidlåda ett inom domänstyrelsen väckt förslag

om försäljning av lotterna litt. G och H som en lott samt lotterna litt. J och K var för sig. På grund av vad sålunda anförts ville länsarkitekten tillstyrka försäljning av lotterna litt. E och F var för sig samt lotterna litt. G, H, J och K som en enda lott. Skulle de sistnämnda fyra lotterna icke försäljas som en enda lott, torde upprättandet av styckningsplan för området i enlighet med jorddelningslagens 19 kap. 1 § böra tillgripas.

Länsstyrelsen har uttalat sin anslutning till länsarkitektens yttrande och har i övrigt icke haft något att i ärendet erinra.

Domänstyrelsen, som med skrivelse den 21 november 1930 underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning, har icke funnit något att erinra mot försäljningen av lotterna litt. E och F enligt nämndens förslag. Med anledning av vad överlantmätaren, länsarkitekten och länsstyrelsen anført beträffande lotterna litt. G, H, J och K skulle kunna ifrågasättas uppgörande av en styckningsplan för området i enlighet med bestämmelserna i jorddelningslagens 19 kap. 1 §. Emellertid torde det, enligt vad styrelsen av domänintendenten inhämtat, ännu komma att dröja åtskillig tid, innan en exploatering av området för tomtändamål kunde äga rum. Några spekulanter hade icke anmält sig till de tre tomter, som nu av nämnden utlagts. Då gården i övrigt komme att försäljas, torde området icke heller med någon ekonomisk fördel kunna bibehållas i statens ägo i avvaktan på uppkomsten av behov av tomtmark i större utsträckning. Med hänsyn till de negativa resultat, verkställda utbud av obebyggd jord norr om Skåne lämnat, torde en försäljning av området såsom jordbrukslägenhet oaktat det i och för sig fördelaktiga läget under nu rådande konjunkturer enligt domänstyrelsen knappast kunna genomföras. Vid sådant förhållande syntes området lämpligast böra utbjudas å offentlig auktion. Efter förslag av domänintendenten borde saluvärdet i sådant fall för området bestämmas till 5,200 kronor.

Styrelsen har föranstaltat om egendomens skötsel och vård till den 14 mars 1932.

Jag finner icke anledning till erinran mot egendomens försäljning. Vad angår styckningsförslaget, anser även jag lämpligast, att lotterna litt. G, H, J och K gemensamt utbjudas å offentlig auktion. Förbehåll om återköpsrätt skulle i detta fall kunna tänkas böra ifrågakomma beträffande den obebyggda lotten litt. G + H + J + K. Med hänsyn till vad domänstyrelsen anført om de antagliga svårigheterna att försälja ifrågavarande obebyggda lott samt de av kronojordstyckningsakkunniga och överjägmästaren anförda skäl för lämpligheten för kronan att avhända sig egendomen, anser jag mig i överensstämmelse med vad myndigheterna härutinnan förordat icke böra ifrågasätta tillämpning av återköpsrättsinstitutet.

Departements-
chefen.

Jag hemställer, att Kunzl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att kronoegendomen 1 mantal Sund nr 4 Södergård med en utjord, Sund nr 5, i Fivelstads socken av Östergötlands län må försäljas enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. sålunda:

lotten litt. E med en areal av 36.201 hektar och ett saluvärde av 30,000 kronor samt med hembuds rätt enligt 9 § i samma förordning för egendomens arrendator R. E. Widoff,

lotten litt. F med en areal av 5.12 hektar och ett saluvärde av 4,130 kronor samt med hembuds rätt för Karl J. Karlsson, samt

lotten litt. G + H + J + K med en areal av 6.088 hektar och ett saluvärde av 5,200 kronor, vilken lott skall som en enhet utbjudas till salu å offentlig auktion enligt 15 § i förordningen;

med iakttagande i övrigt, att lotterna må tillträdas den 14 mars 1932, att endast kronoegendomen tillhöriga, å lotterna befintliga hus och anläggningar ingå i försäljningen av lotterna, att särskilt för sig utstämplad skog ej ingår i försäljningen av lotterna, att lotten litt. E överlåtes i det skick, vari den på grund av bestämmelserna i nu om egendomen gällande arrendekontrakt skall av arrendatorn avlämnas, att de två övriga lotterna överlåtas i det skick, vari de vid tillträdet befinna sig, samt att köparen av lotten litt. E berättigas att bekomma det foder, som arrendatorn av egendomen har att vid avträddandet utan ersättning lämna.

4:o

*Klint nr 1
med Klint nr 2
i Östergöt-
lands län.*

Kronoegendomen 1 mantal Klint nr 1 jämte Klint nr 2, en utjord, i Kuddby socken av Östergötlands län är utarrenderad till den 14 mars 1933 mot en årlig arrendeavgift av 1,300 kronor.

Med anledning av den förestående arrendeledigheten hava kronojordstyckningssakkunniga under år 1929 besiktigt egendomen, varefter domänstyrelsen från vederbörande domänintendent och hushållningssällskaps egnahemsnämnd införskaffat upplysningar angående egendomens lämplighet till upplåtelse i egnahemslägenheter eller åbolägenheter samt huruvida efterfrågan å dylika lägenheter funnes i orten. Den 17 juni 1930 har uppskattningsförrättning i vederbörlig ordning hållits å egendomen. Av handlingarna i ärendet, däribland en av kommissionslantmätaren G. W. Müntzing

år 1909 upprättad karta med beskrivning över alla ägorna till egendomen, inhämtas, bland annat, följande.

Egendomen, som är belägen 16 kilometer från Söderköping och 3 kilometer från närmaste järnvägsstation, Äsvittinge, innehåller en areal av 66.178 hektar, därav 45.372 hektar åker och tomt, 1.592 hektar äng, 17.184 hektar avrösningsjord och 2.03 hektar impediment.

Samtliga åbyggnader utom boningshuset med källare samt en bodbyggnad, äro mycket föräldrade, låga och otillräckliga samt tarva nybyggnad.

Åkerjorden, som är täckdikad utom 2.5 hektar, består av lera på lerbotten. Egendomen har andel i allmänning till ett beräknat värde av 15 kronor årligen.

Egendomen deltagar jämlikt medgivande av Kungl. Maj:t den 23 oktober 1915 och den 13 september 1928 dels i odlingslån med årlig amortering enligt länsstyrelsens resolution den 15 oktober 1925 av 134 kronor 12 öre för tiden 1924—1948 och 121 kronor 98 öre för 1949 dels ock i avdikningslån med en årlig amortering enligt länsstyrelsens resolution den 8 oktober 1929 av 107 kronor 4 öre för tiden 1927—1951 och 97 kronor 34 öre för år 1952.

Taxeringsvärdet å egendomen utgör 58,800 kronor, därav 4,000 kronor för skog och skogsmark.

Kronojordstyckningssakkunniga hava anfört följande. Då på grund av uthusbyggnadernas dåliga skick och otillräcklighet nybyggnadsarbeten förestode vid egendomen, torde det bliva mest ekonomiskt för statsverket att avhända sig egendomen. Jorden vore av styv beskaffenhet, varför någon uppstyckning i mindre brukningsenheter knappast kunde tillrädas. De sakkunniga förordade, att egendomen försåldes i en lott.

Domänintendenten har föreslagit försäljning av egendomen i en lott.

Östergötlands läns hushållningssällskaps egnahemsnämnd har tillstyrkt egendomens försäljning, varvid densamma borde uppdelas i två ungefärligen lika stora delar.

Uppskattningsnämnden har upplyst, att till nämnden icke inkommit någon framställning om förvärvande av eget hem från egendomen samt att icke heller någon del av egendomen ansågs vara lämplig därtill. Med hänsyn till att, därest egendomen skulle bibehållas i kronans ägo, nytt ladugårdshus, redskapshus och hemlighus borde uppföras under de fem första arrendeåren, har nämnden funnit det vara för kronan fördelaktigare, att egendomen försåldes, än att densamma ånyo utarrenderades.

Egendomen har saluvärderats till 46,100 kronor, därav för växande skog 1,801 kronor och för kapitalicerad allmänningsandel 300 kronor. Saluvärdet har beräknats under förutsättning, att köpare skulle åläggas att betala de efter tillträdesdagen förfallande annuiteterna för egendomen åvilande odlingslån.

Några särskilda villkor angående egendomens användning har nämnden icke ansett böra fästas vid försäljningen, ej heller borde förbehåll göras om återköpsrätt för kronan. Skulle likväl sådan rätt förbehållas borde saluvärdet skäligen nedsättas till 41,500 kronor.

Egendomens arrendevärde har beräknats till 2,230 kronor.

Nämnden förordar, att vid försäljningen hembuds rätt måtte tillerkännas nuvarande arrendatorn, Arvid Karlsson, då denne jämte sin fader och morfader under en lång följd av år innehaft arrendet av egendomen. Med hänsyn till att arrendatorn under de senare åren täckdikad så gott som

hela egendomen mot en ersättning av endast 104 kronor per hektar och ännu icke kunnat tillgodogöra sig en mot täckdikningskostnaderna svarande nytta, borde han, därest han begagnade sig av hembudsrätten, åtnjuta avdrag å saluvärdet med 4,600 kronor, vadan saluvärdet vid hembud för arrendatorn skulle utgöra 41,500 kronor.

Vid uppskattningsförrättningen närvarande ombud för egnahemsnämnden har framhållit lämpligheten av att egendomen brukades såsom en enhet.

Arrendatorn av egendomen har anhållit att få inköpa egendomen för en köpeskilling av 41,500 kronor.

Överjägmästaren i Östra distriktet har ansett, att egendomen lämpligen borde försäljas.

Med utlåtande den 20 december 1930 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid för egen del anfört följande.

Med hänsyn till vad som uppgivits beträffande uthusbyggnadernas beskaffenhet ansåge styrelsen det vara för kronan mest fördelaktigt, att egendomen försålles. Lämpligast torde därvid vara, att egendomen upplätes i en lott. Mot det egendomen åsatta saluvärdet, 46,100 kronor, hade styrelsen ej något att erinra. Beträffande av uppskattningsnämnden föreslagen ned-sättning i saluvärdet i anledning av å egendomen verkställd täckdikning jämlikt av styrelsen lämnat medgivande, ansåge styrelsen med stöd av 9 § i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) skäligt, att arrendatorn, därest han begagnade sig av hembuds rätt vid egendomens försäljning, måtte åtnjuta avdrag å saluvärdet med ett belopp av 4,600 kronor. Särskilda villkor angående egendomens användning eller om återköpsrätt borde icke föreskrivas. Styrelsen hade under hand inhämtat, att egendomen saluvärderats i fullgott skick.

*Departements-
chefen.*

Även jag biträder försäljningsförslaget, sådant detsamma blivit av domänstyrelsen förordnat. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att kronoegendomen 1 mantal Klint nr 1 jämte Klint nr 2, en utjord, i Kuddby socken av Östergötlands län må med tillträdesrätt den 14 mars 1933 försäljas enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. med ett saluvärde av 46,100 kronor och hembuds rätt enligt 9 § första stycket i samma förordning för egendomens arrendator Arvid Karlsson och med rätt för Karlsson att, därest han begagnar sig av hembuds rätten, erhålla avdrag å saluvärdet med 4,600 kronor, samt under villkor i övrigt, att köparen skall svara för de å egendomen å tiden efter tillträdesdagen belöpande annuitemåna å de egendomen åvilande odlings- och avdikningslån, ävensom för andra å samma tid belöpande onera och utskylder av vad slag de vara må, att egendomen överlåtes i det skick, vari den på grund av nu om egen-

domen gällande arrendekontrakt skall av arrendatorn avlämnas, samt att köparen berättigas att utan ersättning bekomma den kvantitet foder, egendomens arrendator kontraktsenligt är skyldig att vid egendomens avträdande utan ersättning avlämna.

5:o.

Kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Hultsbäcken nr 1 i Bälaryds socken av Jönköpings län har varit utarrenderad till den 14 mars 1930 mot ett årligt arrende av 725 kronor och är nu upplåten till den 14 mars 1932, varvid betingats en årlig avgäld av 500 kronor. Enligt föreskrifterna i 13 § i det av domänstyrelsen den 12 maj 1922 utfärdade arrendekontraktet, vilka föreskrifter gälla även för arrendeåren 14 mars 1930—14 mars 1932, äger arrendatorn, i händelse han på grund av lagligen tillkommet beslut får under arrendetiden vidkännas betydligare kostnad för anläggning av ny väg, att därför åtnjuta gottgörelse genom kostnadens fördelning på vissa år i enlighet med bestämmelserna i kungörelsen den 16 januari 1863. Jämlikt nämnda författning må kostnaden, där beloppet behörigen styrkes, efter vederbörande synerätts bestämmande vid först inträffade laga syn till gottgörande fördelas på högst tjugu år, räknat från och med det år, varunder anläggningen blivit fullbordad.

Hultsbäcken
nr 1 i Jön-
köpings län.

Under 1927 har egendomen besiktigats av kronojordstyckningssakkunniga, och hava under 1927 och 1929 uppskattningsförrättningar hållits å egendomen.

Av handlingarna i ärendet, däribland en av distriktslantmätaren Carl E. Siewert år 1926 upprättad karta över inägorna samt rågångarna till egendomen med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 0.9 mil från Aneby järnvägsstation, har en areal av 149.863 hektar, varav 0.475 hektar tomter, 13.083 hektar åker och trädgård, 12.148 hektar äng, 122.853 hektar skogs- och betesmark samt 1.304 hektar impediment.

Åkerjorden består av fullt medelgod sandmylla på alvbotten men är rätt mycket stenbunden.

Byggnaderna äro tillräckliga för behovet och nybyggnad erfordras ej under de närmaste åren.

Egendomen har del i Norra Vedbo häradsallmänning för 1 mantal.

Kronojordstyckningssakkunniga hava på grund av den till egendomen hörande stora skogsmarksarealen och då byggnaderna vore jämförelsevis goda och för behovet fullt tillräckliga föreslagit, att egendomen måtte tillsvidare bibehållas och ånyo utarrenderas.

Vid 1927 års förrättning har uppskattningsnämnden med hänsyn till åbyggnadens goda beskaffenhet och den till egendomen hörande betydliga arealen skogsmark, vilken vore av god beskaffenhet och beväxt med värdefull skog i kraftig växt, föreslagit, att egendomen måtte i sin helhet bibehållas i kronans ägo och ånyo utarrenderas. Någon framställ-

ning om förvärv av jord från egendomen hade ej förekommit. Egendomens arrendevärde har av nämnden beräknats till 525 kronor.

Länsstyrelsen har ej haft något att erinra mot nämndens förslag.

Överjägmästaren har föreslagit, att inägorna till egendomen måtte försäljas och att egendomen i övrigt måtte med utmarken till den i närheten belägna kronoegendomen Tällö sammanföras till en kronopark.

Med anledning av vad överjägmästaren anfört har domänstyrelsen föranstaltat om saluvärdering av egendomens inägor; och har vid denna förättning, som hållits år 1929, *uppskattningsnämnden* till försäljning föreslagit egendomens huvudgård med de områden — fördelade i två skiften, hemskiftet och madskiftet — som å förberörda karta utmärkts hemskiftet med ägofigurerna 1—152, av 153, av 154, 171—175 och av 176 samt madskiftet med ägofigurerna av 159, av 160, av 161, 162, av 163, av 164, av 165, 166 och av 176. Försäljningslotten innehåller en areal av 60.871 hektar, därav 12.086 hektar åker, 12.168 hektar äng och 36.617 hektar avrösningsjord.

Egendomens arrendator, Valfrid Johansson, tillträdde arrendet år 1923, vid vilken tidpunkt åkern var synnerligen stenbunden och illa brukad. Enligt arrendekontraktet ålåde det arrendatorn att under arrendetiden årligen upptaga och bortföra minst åttio jordfasta stenar och två stenrör. Under sin arrendetid hade arrendatorn ej blott fullgjort denna skyldighet utan även bortfört sten till sådan myckenhet att, om han fortsatte därmed ytterligare några år, åkern kunde bliva befriad från all sten, som vore synlig över marken. Arrendatorn hade dessutom i hög grad förbättrat jordbruket och underhållit byggnaderna väl. Värdet av det förbättringsarbete, som arrendatorn utfört å jordbruket utöver vad som ålagat honom genom arrendekontraktet, hade av nämnden uppskattats till 1,200 kronor. På grund härav och då arrendatorn vore mindre bemedlad har nämnden tillstyrkt hembud för honom vid blivande försäljning, ehuru han vid avträdet ej innehaft arrendet i 10 år. Skulle arrendatorn icke erhålla hembuds rätt eller på grund av ekonomiska skäl icke mäktat förvärva försäljningslotten, borde egendomen ånyo utarrenderas.

Enligt lagen om enskilda vägar hade delning verkställts beträffande utfartsvägen från Viljanstorp förbi kronoegendomen till allmänna vägen i närheten av Bälaryds kyrkoby och hade förrättningen den 24 januari 1928 vunnit laga kraft. Egendomen hade ålagts iståndsätta väg för en beräknad kostnad av 3,309 kronor 45 öre och att sedermera underhålla en vägsträcka av 1,683.9 meter. Vägen, som vore 1.5 meter bred, skulle rätas på en mängd ställen och utläggas till 3.6 meters bredd. På grund av bestämmelserna i 8 § lagen om enskilda vägar ålåde det arrendatorn att utföra vägbyggnadsarbetet i fråga. Kostnaden för arbetet bleve enligt nämndens mening så stor, att gottgörelse skäligen borde beredas arrendatorn enligt § 13 i arrendekontraktet.

Försäljningslotten har, under förutsättning att fullgod utfartsväg finnes, av nämnden saluvärderats till 31,272 kronor 36 öre, därav 15,032 kronor för växande skog. Härifrån borde vid hembud till arrendatorn enligt nämndens förslag avgå dels 1,200 kronor för av arrendatorn verkställd grundförbättring och dels 1,526 kronor 30 öre, utgörande inägornas andel i kostnaden för väganläggningen, varefter återstode i jämnat tal 28,550 kronor. Enligt uppgift under hand av domänintendenten borde arrendatorn därutöver erhålla kontant av skogsstaten vad som av kostnaden för väganläggningen belöpte å den mark, som avsåges att kvarbliva i kronans ägo, eller 1,783 kronor 15 öre. Arrendatorn hade erhållit

del av uppskattningsnämndens förslag och därvid förklarar sig villig inköpa lotten på de angivna villkoren.

Om egendomens andel i allmänning, vilken andel beräknats till 80 kronor årligen, komme att tilläggas försäljningslotten, borde saluvärdet ökas med andelens efter fem procent kapitaliserade värde eller 1,600 kronor. Vid försäljningen borde förbehåll göras om rätt för kronan att använda över lotten befintliga vägar. Då egendomen vore avlagset belägen från tätbebyggd plats och någon anledning till tomtspekulation eller användning av området på sådant sätt, som icke svarade mot det med upplåtelsen avsedda ändamålet, icke kunde befaras, har nämnden föreslagit, att villkor om egendomens användning samt återköpsrätt icke måtte förbehållas. Komme sådant förbehåll att göras, borde saluvärdet minskas med tio procent.

Överlantmätaren har anfört, att för ett jordbruk av försäljningslottens storlek förefunnes ett årligt virkesbehov av 30 å 35 kubikmeter fast mått. Då den å lotten befintliga produktiva skogsmarkens bonitet icke angivits, saknades förutsättning för exakt bedömning av frågan om skogsmarken hade den erforderliga produktionsförmågan, men borde få antagas att så vore fallet. I fråga om andelen i häradsallmänningen skulle enligt stadgandet i 19 kapitlet 12 § andra stycket jorddelningslagen av hemmanet tillkommande andel i allmänningen till avstyckad jordbrukslott av förevarande beskaffenhet läggas vad skäligen kunde anses belöpa å lotten. Vid avstyckningen borde jordbrukslotten bliva stamfastighet och skogsmarkslotten det avstyckade området.

Länsstyrelsen har ej haft något att erinra mot försäljningen av egendomens huvudgård.

Överjägmästaren har framhållit, att i fråga om skogsvärderingen den anmärkningen kunde göras, att från summa skogsvärde, 15,032 kronor, borde dragas å skogen belöpande skatter och förvaltningskostnader, tillsammans cirka 60 kronor kapitaliserade efter fyra procent eller 1,500 kronor, vadan nettovärdet sedermera utgjorde 13,532 kronor. Beträffande den av överlantmätaren efterlysta produktionsförmågan å skogsmarken kunde denna enligt överjägmästarens uppskattning sättas till 3.5 kubikmeter per år och hektar, vadan således skogsmarksarealen 22.78 hektar mer än väl räckte.

I skrivelse den 30 januari 1931 har *domänstyrelsen* överlämnat ärendet till Kungl. Maj:ts prövning och därvid för egen del anfört följande.

Styrelsen biträdde förslaget till försäljning av huvudgården och om avsättande av den egentliga skogsmarken till kronopark. Den i överjägmästarens yttrande omförmälda kronoegendomen Tällö, med vilken egendoms utmark skogsmarkslotten enligt överjägmästarens förslag borde sammanföras, vore för närvarande utarrenderad under femton år från den 14 mars 1930.

Då förenående Valfrid Johansson den 14 mars 1932 innehaft egendomen under sammanlagt nio år samt därunder alldeles särskilt vinnlagt sig om egendomens skötsel, torde han hava gjort sig förtjänt av att bliva tillerkänd hembuds rätt vid huvudgårdens försäljning. Med hänsyn till innehållet i 9 § första stycket i 1929 års förordning torde för åstadkommande av ett beslut härutinnan riksdagens medverkan vara erforderlig.

Beträffande den i ärendet omförmälda väganläggningen hade styrelsen erfarit, att denna i vad den belöpte på egendomen numera vore genom arrendatorns försorg utförd och att arrendatorn anhållit, att egendomens vägdel måtte redan nu avsynas. Då väganläggningen i sin helhet enligt i vederbörlig ordning fattat beslut skulle vara färdig till avsyning först den 24 januari 1932, efter vilken tidpunkt hela väganläggningen komme att avsynas på en gång, hade arrendatorns berörda anhållan ej föranlett någon åtgärd. Arrendatorn skulle avträda egendomen den 14 mars 1932, och hade följaktligen under sin arrendetid icke kunnat tillgodogöra sig någon nytta av väganläggningen. Arrendatorn torde därför, för den händelse egendomen skulle komma att ånyo utarrenderas eller överlåtas till annan innehavare, med stöd av bestämmelserna i kungörelsen den 16 januari 1863 böra av sin efterträdare njuta ersättning för hela sitt förskott för väganläggningen i fråga. Mot uppskattningsnämndens förslag hade styrelsen intet annat att erinra än att det syntes styrelsen mest praktiskt att redan nu i samband med försäljningsfrågan ordna upp arrendatorns samtliga ersättningsanspråk för väganläggningen. I enlighet härmed borde från det allmänna saluvärdet, i avrundat tal 31,275 kronor, vilket styrelsen funnit godtagbart, vid hembud till arrendatorn avdragas, förutom 1,200 kronor för grundförbättring, hela arrendatorns kostnad för väganläggningen, 3,309 kronor 45 öre, varefter huvudgårdens hembudsvärde i avrundat tal utgjorde 26,765 kronor. Nämnda belopp vore arrendatorn villig erlægga. Arrendatorn borde därvid förbinda sig att ansvara för avhjälpande av de brister, som vid slutbesiktningen av väganläggningen kunde påsynas denna, samt att icke av kronan påfordra ytterligare ersättning för väganläggningen.

Med anledning av vad överlantmätaren anført i fråga om fördelningen av egendomens andel i häradsallmanning torde domänstyrelsen lämpligen böra bemyndigas att, sedan avstyckningsförrättning hållits och huvudgårdslottens delaktighet i allmanningen blivit fastställd, slutligen fastställa lottens saluvärde.

*Departements-
chefen.*

För egen del finner jag ej anledning till erinran mot domänstyrelsens nu framlagda förslag. Därest icke den nuvarande arrendatorn, Valfrid Johansson, begagnar sig av den föreslagna hembudsrätten, torde egendomen böra ånyo utarrenderas.

Till frågan om dispositionen av den i kronans ägo kvarvarande delen av kronoegendomen torde jag framdeles få återkomma, då riksdagens beslut i försäljningsfrågan föreligger.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att av kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Hultsbäcken nr 1 i Bälaryds socken av Jönköpings län må enligt för-

ordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. försäljas egendomens huvudgård om 60,871 hektar med ett saluvärde av 31,275 kronor med tillägg av värdet av lottens del i hemmanets allmänningsandel och med hembuds rätt enligt 9 § i förordningen för Valfrid Johansson, därvid denne skall vara berättigad erhålla avdrag å saluvärdet med tillhoppa 4,510 kronor ävensom förbinda sig att ansvara för avhjälpandet av de brister, som vid slutbesiktningen av här ovan berörda vid egendomen utförda väganläggning kunna påsynas denna, samt att icke av kronan påfordra ytterligare ersättning för väganläggningen; åliggande det domänstyrelsen att, med avseende å vad ovan anförts beträffande egendomens andel i häradssallmanning, efter det avstyckning verkställt, slutligen fastställa lottens saluvärde;

skolande vid försäljningen i övrigt iakttagas, att lotten må tillträdas den 14 mars 1932, att endast kronoegendomen tillhöriga, å lotten befintliga hus och anläggningar ingå i försäljningen, att lotten överlåtes i det skick, vari den på grund av bestämmelserna i nu om egendomen gällande arrendekontrakt skall av arrendatorn avlämnas, samt att kronan förbehålles rätt att nyttja befintliga vägar över lottens område.

6:o.

Kronoegendomen 2 mantal Granbäck nr 1 med lägenheten Tubbarp nr 1, en utjord, i Bankeryds socken av Jönköpings län är utarrenderad för tiden till den 14 mars 1931 mot ett årligt arrende av 4,200 kronor. Domänstyrelsen har gått i författning om egendomens utarrendering under ett år från nämnda dag.

*Granbäck
nr 1 med
Tubbarp nr 1,
en utjord, i
Jönköpings
län.*

I överensstämmelse med beslut av 1916 års riksdag (prop. nr 65, p. 6; R. skr. nr 115, s. 12) har Kungl. Maj:t den 2 juni 1916 förordnat, att från egendomen i fråga finge upplåtas var för sig sju i det vid propositionen fogade utdrag av statsrådsprotokollet angivna, med I, II, III, IV, V + VI, VII och VIII betecknade tomter enligt då gällande grunder av år 1913 för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar, med förbehåll om rätt såväl för innehavare av de särskilda tomterna som för innehavare av jord å stamfastighetens återstående ägor till utfartsväg å ägofiguren nr 24 å ett i ärendet företett kartutdrag samt å denna vägs fortsättning över ägofiguren nr 14. Av tomterna äro ännu osålda de med

I och VII betecknade, vilka åsatts saluvärden av respektive 1,940 kronor och 1,470 kronor.

Under 1928 har egendomen besiktigats av kronjordstyckningssakkunniga och varit föremål för uppskattningsförrättning. Härjämte har saluvärdering av ett område om 1.286 hektar, varom nedan vidare förmåles, hållits av domänintendenten den 26 juli 1930. Av de inkomna handlingarna, däribland kopia av en av extra lantmätaren Hilding Segerpalm 1929 kompletterad karta över egendomen, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 0.4 mil från Jönköpings centralt belägna delar samt 0.1 mil från Kartebo station, har en areal av 126.425 hektar, varav 47.584 hektar tomt och åker, 5.489 hektar äng och odlingsmark och 73.352 hektar avrösningsjord. I denna areal ingå ej förenämnda två med I och VII betecknade tomter, vilka å förberörda karta redovisats, nr I med ägofigurerna 118—121 och en areal av 0.605 hektar samt nr VII med ägofigurerna 116—117 och en areal av 0.419 hektar.

Åkern består av dels fullt medelgod lermylla och dels sandmylla. Åbyggnaden är i stort sett i gott stånd.

Taxeringsvärdet utgör 99,200 kronor, varav 33,500 kronor för skogsmark med växande skog.

Å egendomen finnes ett torp, benämnt Tubbarp.

Jämlikt särskilda Kungl. Maj:ts resolutioner har tillstånd att hava elektriska ledningar framdragna över egendomen meddelats den 8 april 1921 och den 21 december 1923 Domneåns kraftaktiebolag, den 23 september 1921 Jönköpings stad och den 5 juli 1923 Habo sulfittfabrik.

Kronojordstyckningssakkunniga hava framhållit följande. Torpet Tubbarp kunde utan men fränkiljas huvudgården och försäljas som en lott med tilldelning av lämpligt skogsområde. På grund av den goda och för arealen fullt tillräckliga åbyggnaden torde någon ytterligare beskäring av egendomen icke böra ifrågakomma. Huvudgården förordades till förnyad utarrendering.

Uppskattningsnämnden har anfört följande.

Då egendomen vore belägen i närheten av Jönköpings stad och betydlig värdeökning därför kunde påräknas samt någon nybyggnad — utöver nu vid förrättningstillfället föreslagen för en beräknad kostnad av 3,300 kronor — icke behöfde förekomma på många år, ville nämnden föreslå, att styckning eller försäljning av egendomen i dess helhet ej skedde.

Brukaren av utjorden Tubbarp, Oskar Andersson, som vid uppskattningsförrättningen 1928 innehafte lägenheten i nio år, hade begärt att få förvärva densamma med äganderätt. Då denna lägenhet vore belägen i ett hörn av egendomen, där tomtvärde eller annan större värdestegring ej kunde vara att påräkna, och då någon olägenhet för egendomen i övrigt ej syntes kunna uppkomma genom att densamma fränskildes, har nämnden föreslagit, att lägenheten måtte med å kartan angivna gränser försäljas med hembuds rätt för Andersson mot nedan angivna saluvärde.

Ågarinnan av vårdhemmet Björkliden (vårdanstalt för sinnesslöa), Augusta Hylén, hade gjort framställning om att få med äganderätt förvärva ett mindre skogsmarksområde jämte någon åker, som vore belägen intill lägenheten Björkliden. Ändamålet härmed vore att erhålla utrymme för uppförande av uthusbyggnad med gödselstad ävensom be-

tesmark till en ko. Det ifrågavarande området utgjordes av dels bergig och oländig skogsmark nedanför den höjd, där egnahemslägenheterna å före detta torpet Vræn vore belägna, och dels av medelgod åker. Då området vore mycket lägre beläget än ovannämnda tomtområden och därför saknade den vackra utsikt över sjön Vättern, som medfört dessas huvudsakliga värde såsom bostadslägenheter, samt då marken sluttade åt nordost, hade området ej tomtvärde. Däremot finge området betydligt värde för ovannämnda inrättning. Det vore för arrendatorn av egendomen av ringa betydelse, om det nu ifrågavarande området frånskildes. Områdets gränser vore angivna å kartan. Nämnden har föreslagit, att området måtte upplåtas med äganderätt till Augusta Hylén.

Efter uppskattningsförrättningen har Augusta Hylén anhållit att gränsen för det nu utstakade området måtte utflyttas ytterligare ett hundra meter mot norr. Vid nämnda den 26 juli 1930 hållna förrättning har domänintendenten framhållit, att ifrågavarande område bestode till största delen av skogbeväxt hagmark och till en mindre del av åker. Området hade icke nämnvärt tomtvärde men vore av betydelse för vårdhemmet. Då området utan olägenhet kunde avstyckas från egendomen, har domänintendenten tillstyrkt, att området försälldes till Augusta Hylén.

I anslutning till vad sålunda föreslagits har verkställts följande värdering:

Lägenheten Tubbarp, omfattande ägofigurerna å kartan 89, 90 a, 90 b, 91—111, 112 a och 112 b med en areal av 13.170 hektar, varav 4.206 hektar åker, 0.868 hektar äng och 8.096 hektar avrösningsjord. Saluvärde i avjämnat tal 12,500 kronor, varav 7,100 kronor för skogsmark med växande skog. Arrendevärde 300 kronor.

De till försäljning till Augusta Hylén föreslagna områdena:

1. området, omfattande ägofigurerna å kartan 113—115 med en areal av 2.160 hektar, varav 0.546 hektar åker, 0.122 hektar äng och 1.492 hektar avrösningsjord. Saluvärde 2,500 kronor, därvid hänsyn tagits till det värde området kunde anses äga för det ändamål, vartill detsamma vore avsett att användas. Arrendevärde 100 kronor.

2. området, omfattande delar av ägofigurerna 67, 68 och 88 — å kartan skilt från stamhemmanet medelst ett blyertsstreck — med en areal av 1.286 hektar. Saluvärde 1,800 kronor, därvid hänsyn tagits till sist angivna omständighet. Arrendevärde 30 kronor.

Förberörda tomterna nr I och VII hava vid 1928 års förrättning icke ansetts kunna åsättas högre saluvärden än 1,500 kronor för tomten nr I och 900 kronor för tomten nr VII. Tomternas arrendevärden hava beräknats till 60 och 40 kronor.

Särskilda villkor angående försäljningslotternas användning eller om återköpsrätt har icke ansetts böra föreskrivas; därest sådant förbehåll komme att göras, borde saluvärdena reduceras med 10 procent.

Återstående delen av egendomen har arrendevärderats till 3,670 kronor under förutsättning att kronan betalade skatt för egendomen.

Innehavaren av lägenheten Tubbarp samt Augusta Hylén hava delgivits försäljningsföreläggningen beträffande de till upplåtelse till dem ifrågasatta områdena, och hava de förklarat sig villiga att mot de åsatta saluvärdena förvärva respektive områden. De hava därvid uttalat önskan att få erlægga köpeskillingarna enligt grunder, som äro angivna i 21 § första stycket och 22 § A av förordningen den 6 juni 1929 angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m.

Länsstyrelsen och överjägmästaren hava ej haft något att erinra mot det uppgjorda förslaget till egendomens disposition och till försäljningar därifrån.

Överlantmätaren har meddelat, att hinder för avstyckning av de till försäljning föreslagna områdena ej torde möta ur jorddelningslagens synpunkt, samt framhållit, att det ur jordregistersynpunkt vore önskvärt, att sammanläggning av kronohemmanet 2 mantal Granbäck Norr- och Sörgård nr 1 samt utjorden Tubbarp nr 1 komme till stånd före avstyckningarnas fastställande.

I skrivelse den 23 januari 1931 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid anfört följande.

Styrelsen hade ej något att erinra vare sig mot det upprättade förslaget till försäljning av lägenheten Tubbarp och av de två områden, som vore avsedda att försälas till Augusta Hylén, eller mot de åsatta saluvärderna. Enligt styrelsens förmenande borde sistberörda två områden, vilka tillsammans innehålla 3.446 hektar, lämpligen försälas såsom en lott. Oskar Andersson, som brukat lägenheten Tubbarp sedan 1919, torde kunna tillerkännas hembuds rätt till lägenheten enligt bestämmelserna i 9 § andra stycket 1929 års förordning. Med hänsyn till de föreliggande förhållandena torde sådan rätt jämväl böra tillerkännas Augusta Hylén. För ett genomförande av sådant förslag erfordrades riksdagens medverkan.

Beträffande tomterna nr I och VII hade styrelsen erfarit, att desamma genom länsstyrelsens försorg ånyo utbudits under år 1930 enligt det äldre försäljningsbeslutet utan att anbud erhöles. Enligt länsstyrelsens mening finnes inga utsikter att vid förnyade utbud kunna vinna köpare till de tidigare åsatta värdena. Då ärendet nu i viss del måste underställas riksdagen, torde det vara ändamålsenligt att i samband därmed utverka medgivande till den reducering av tomternas saluvärden, som av uppskattningsnämnden och länsstyrelsen ifrågasatts. Därest så skedde, saknades anledning att vid de förnyade åtgärderna för tomternas försäljning icke tillämpa bestämmelserna i den nu gällande försäljningsförordningen.

Styrelsen hade föranstaltat om sammanläggning av huvudgården och utjorden Tubbarp nr 1 på sätt överlantmätaren föreslagit.

Av praktiska skäl torde det vara lämpligt, att jämväl frågan om försäljningen av lägenheten Tubbarp underställdes riksdagens prövning.

I anslutning till domänstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att av kronoegendomen 2 mantal Granbäck nr 1 med lägenheten Tubbarp nr 1, en utjord, i Bankeryds socken av Jönköpings län må enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. med tillträdesrätt den 14 mars 1932 försälas

dels lägenheten Tubbarp med en areal av 13.170 hektar

och ett saluvärde av 12,500 kronor med hembuds rätt för Oskar Andersson enligt 9 § andra stycket i förordningen,

dels ett område om 3.446 hektar, omfattande ägofigu- rerna å kartan av 67, av 68, av 88 och 113—115, med ett saluvärde av 4,300 kronor med hembuds rätt för Augusta Hylén och rätt för henne att erlagga köpe- skillingen på sätt i 21 § och 22 § A i nämnda förord- ning föreskrives,

dels ock tomterna nr I och VII var för sig såsom bo- stadslägenheter enligt 13 § i nämnda förordning med saluvärden av respektive 1,500 kronor och 900 kro- nor samt med det förbehåll, som föreskrivits enligt Kungl. Maj:ts förberörda beslut den 2 juni 1916,

skolande i övrigt vid samtliga försäljningar gälla, att lotterna försäljas i det skick, vari de på grund av nu om egendomen gällande arrendekontrakt skola av arrendatorn avlämnas, samt att Domneåns kraft- aktiebolag, Jönköpings stad och Habo sulfittabrik bi- behållas vid medgiven rätt att hava över egendomen framdragna elektriska ledningar.

7:o.

Kronoegendomarna $\frac{3}{8}$ mantal Raskarum nr 3 och 5, numera benämnd Raskarum nr 12, samt $\frac{15}{16}$ mantal Raskarum nr 6, 8 och 9, numera benämnd Raskarum nr 11, båda i S:t Olovs socken av Kristianstads län hava till den 14 mars 1926 varit utarrenderade mot årliga arrende- avgälder av för Raskarum nr 12 1,280 kronor och för Raskarum nr 11 2,250 kronor. Efter nämnda tid hava egendomarna genom domänsty- relsens försorg utarrenderats för tiden till den 14 mars 1931 mot årliga avgälder av för Raskarum nr 12 1,350 kronor och för Raskarum nr 11 2,250 kronor.

Å egendomarna har hållits arrendeuppskattning dels under år 1923, dels ock under år 1927, vilken sistnämnda förrättning beträffande Raska- rum nr 11 fortsatts och avslutats år 1930. Av de vid förrättningarna upprättade instrumenten med tillhörande handlingar, däribland två av distriktslantmätaren Johan Söderquist år 1923 upprättade kartor över båda egendomarna jämte beskrivningar, ävensom en av distriktslantmä- taren Fredrik Ljungberg år 1929 upprättad karta över vissa tomtområ- den invid S:t Olovs järnvägsstation, inhämtas bland annat följande.

Egendomarna, vilka angränsa varandra, äro belägna invid S:t Olovs järnvägsstation å Ystad—Brösarps järnväg.

Egendomarna äro utlagda, Raskarum nr 12 i sju skiften, med en sam- manlagd areal av 109.157 hektar, därav 59.311 hektar inrösningsjord, 48.846

Raskarum
nr 11 och 12
i Kristian-
stads län.

hektar avrösningsjord och 1,232 hektar impediment, samt Raskarum nr 11 i sex skiften med en sammanlagd areal av 202,912 hektar, därav 135,223 hektar inrösningsjord, 61,318 hektar avrösningsjord och 6,371 hektar impediment.

Härtill komma förut försälda lägenheter från Raskarum nr 12 med en areal om 10,384 hektar och från Raskarum nr 11 med en areal om 22,863 hektar.

Åkerjorden å Raskarum nr 12 består av dels något lerblandad mylla på lerblandad alv, dels sandmylla på alv- och grusbotten och dels dyjord på sandbotten. Å Raskarum nr 11 består åkerjorden i hemskiftet av dels sandmylla på sand- och grusbotten, dels av moss- och dyjordar på sandbotten och dels till en ringa del av lerblandad mylla på ler- och sandbotten. Jorden är i allmänhet grund och urberget går ofta upp i ytan.

Av byggnaderna å Raskarum nr 12 äro boningshuset, norra längan, materialhus och svinhus ganska tillfredsställande. Ladugården och stallbyggnaden äro av mindre god beskaffenhet. Å Raskarum nr 11 äro husen med undantag av häststallet och en hölada i gott stånd samt väl underhållna.

Å egendomarna finnas sammanlagt 8 lägenheter, därav 3 å Raskarum nr 12 och 5 å Raskarum nr 11. Dessutom finnas å Raskarum nr 11 9 stycken bebyggda tomtområden invid S:t Olovs järnvägsstation. Samtliga lägenhets- och tomtområdesinnehavare äga byggnaderna å sina respektive innehav. Två av lägenhetsinnehavarna å Raskarum nr 12, vid namn Anders Persson och Johanna Åkesson, fullgöra sina kontrakterade dagsverksskyldigheter till arrendatorn av Raskarum nr 11. Likaså fullgöra tre av lägenhetsinnehavarna å Raskarum nr 11, nämligen Nils Sjö, Nils Lindström och Johan Alberg sina dagsverksskyldigheter till arrendatorn av Raskarum nr 12. Anders Persson brukar förutom sitt område å Raskarum nr 12 även ett område å Raskarum nr 11.

Samtliga innehavarna av lägenheter och tomtområden å båda egendomarna hava förklarat sig vilja friköpa sina respektive innehav.

Tre innehavare av redan friköpta lägenheter å Raskarum nr 11, nämligen Nils Olsson, Lars Olsson och Ola Holmstedt, önska utöka sina respektive innehav med områden från egendomen.

Dessutom hava vid uppskattningsförrättningarna anbud inkommit från dels rågrannar till egendomarna, vilka önskade utöka sina nu innehavda hemman med områden från egendomarna, dels ock utomstående personer, som önskade förvärva områden å egendomarna.

Uppskattningsmännen vid 1923 års förrättning hava föreslagit, att samtliga nuvarande innehavare av lägenheter och tomtområden skulle få friköpa sina respektive innehav, därvid Anders Nilsson, innehavare av ett av de bebyggda tomtområdena i närheten av S:t Olovs järnvägsstation å Raskarum nr 11, skulle få utöka detsamma för bildande av en jordbrukslägenhet. Uppskattningsmännen hava vidare föreslagit, att från Raskarum nr 12 skulle avstyckas och försäljas det obebyggda östra ängsskiftet, å kartan betecknat med litt. B, till vilket spekulanter vid uppskattningsförrättningen anmält sig, samt att från Raskarum nr 11 invid S:t Olovs järnvägsstation, varest förut ett stort antal tomtområden avsåndrats, skulle utläggas ytterligare 19 tomtområden utöver de nio förut omnämnda bebyggda områdena. Därjämte skulle, enligt uppskattningsmännens åsikt, ett obyggt område å södra skogsskiftet av Raskarum nr 11 upplåtas till rågrannen Hjalmar Guldén för utökning av hans nuvarande område. Likaså borde ovannämnda tre förutvarande lägenhetsinnehavare å Raskarum nr 11, Nils Olsson, Lars Olsson och

Ola Holmstedt, få utöka sina respektive innehav med områden från egendomen. Uppskattningsmännen hava därjämte föreslagit, att för ordnande av gatuförhållandena i samhället invid S:t Olovs järnvägsstation ägotbyte skulle äga rum mellan kronan och enskilda tomtägare. Egendommarnas skogsmark, å kartan över Raskarum nr 12 betecknat med litt. F och å kartan över Raskarum nr 11 betecknad med litt. M, skulle, enligt uppskattningsmännens åsikt, avsättas till kronopark. Båda egendommarnas huvudgardar, eller egendomarna i övrigt, å båda kartorna betecknade med litt. A skulle ånyo utarrenderas.

Kronojordstyckningssakkunniga, vilka under år 1926 besiktigat egendomarna, hava tillstyrkt uppskattningsmännens dispositionsförslag. Utöver de av uppskattningsmännen föreslagna avstyckningarna, hava de sakkunniga föreslagit, att för en önskvärd utvidgning av Nils Lindströms och Nils Sjös lägenheter å Raskarum nr 11 vardera av dessa lägenheter skulle tilldelas cirka 3 hektar åker av Raskarum nr 12.

Vid den *nya arrendeuppskattning*, som därefter ägt rum å egendomarna under åren 1927 och 1930, hava uppskattningsmännen, utöver vid förra förrättningen föreslagna avstyckningar, beträffande Raskarum nr 12 i enlighet med förenämnda sakkunnigas förslag utlagt lämpliga områden till utvidgning av Nils Sjös och Nils Lindströms nuvarande lägenheter samt tillstyrkt en av en rågranne vid namn Sven Malm gjord ansökning om förvärvande av ett område från Raskarum nr 12 för utvidgning av sitt nuvarande hemman. Beträffande Raskarum nr 11 hava uppskattningsmännen ytterligare föreslagit, att en av Oskar Nilsson innehavd lägenhet, å kartan betecknad med litt. B, skulle utökas med ett ängsmarksområde om cirka 1 hektar, å kartan betecknat med litt. Ba, samt att ett mindre i närheten av S:t Olovs samhälle beläget område, å kartan betecknat med litt. hh, skulle försäljas. Därjämte hava uppskattningsmännen för reglering av gatumark i S:t Olovs samhälle träffat skriftliga, bevittnade avtal med ägarna av från Raskarum nr 11 förut försålda lägenheterna Raskarum nr 41 och 42 om ägotbyte på så sätt, att ägaren av Raskarum nr 41 Thure Nilsson avstode till kronan ägofiguren nr 65 å 1929 års tomtkarta samt i vederlag erhöle ägofiguren nr 43 b och ägaren av Raskarum nr 42 Bengta Wedberg avstode till kronan ägofiguren nr 66 samt i vederlag erhöle ägofiguren nr 44 b, varjämte ägarna av lägenheten Raskarum nr 31, P. V. Hjörning och hans hustru Olga Hjörning, uti förbindelse den 12 december 1929 till kronan för begagnande upplåtit till gatumark ett område om 7 meters bredd efter södra gränsen av sagda lägenhet, vilket område innehölle i areal 238 kvadratmeter samt å tomtkartan betecknats med nr 64, varande förbindelsen försedd med in-teckningsmedgivande till säkerhet för dess bestånd.

Uppskattningsmännen hava vidare antecknat, att Raskarum nr 11 sedan förra förrättningen blivit delaktig i ett laga dikningsföretag, avseende bland annat torrläggning av betesmarken å östra ängsskiftet. Dikningsföretaget i fråga kommer att beröra försäljningslotten litt. B + Ba. Uppskattningsmännen hava föreslagit, att köparen av ifrågavarande lott skulle gälda å lotten belöpande del av det avdikningslån, Kungl. Maj:t enligt beslut den 16 maj 1929 beviljat arrendatorn av egendomen att söka.

Styckningslotterna hava med nedanstående arealer under sistnämnda uppskattningsförrättning åsatts följande arrende- och saluvärden. (I tabellen hänvisa litt. till de år 1923 upprättade kartorna över respektive egendomar och nr till den år 1929 upprättade tomtkartan.)

Litt. och nr å kartorna	Föreslagna köparens namn	Areal i hektar					Arrendevärde i kronor	Saluvärde i kronor	
		tomt och åker	ängs- mark	avrös- nings- jord	impe- diment	summa		sum- ma	därv för växande skog
Raskarum nr 12:									
Litt. B, östra ängar	—	5.924	0.641	—	0.154	6.719	300	6,080	27
» C	Alfr. Ekdahl	2.949	1.685	—	0.025	4.059	105	2,030	317
» D	Anders Persson	1.79	0.558	—	0.079	2.427	70	2,280	1,151
» E	Johanna Åkesson	0.98	0.601	0.012	0.047	1.590	20	250	6.50
» a	Nils Sjö	2.144	—	—	—	2.144	54	1,080	—
» b	Nils Lindström	2.332	—	—	—	2.332	65	1,290	—
» c	Sven Malm	0.196	—	—	—	0.196	6	120	—
Raskarum nr 11:									
Litt. B + Ba	Oscar Nilsson	1.818	4.498	—	—	6.311	100	2,270	231
» C	Anders Persson	2.924	0.698	—	—	3.622	120	2,370	—
» D	Anders Nilsson	3.761	2.618	—	0.018	6.387	15	3,850	—
» E	Emil Nilsson	4.168	1.005	2.5	—	7.678	110	2,610	491
» I	Johan Alberg	4.095	1.542	0.042	—	5.679	130	2,530	—
» K	Nils Lindström	2.974	1.876	0.205	—	5.055	105	2,350	272
» L	Nils Sjö	3.472	0.34	1.598	—	5.405	100	3,090	1,112
» F	Nils Olsson	1.019	—	0.004	—	1.023	20	310	—
» G	Lars Olsson	0.946	—	0.038	—	0.984	18	300	—
» H	Ola Holmstedt	1.292	1.527	0.085	—	2.904	33	550	—
» Ma	Hjalmar Guldén	0.16	—	—	—	0.16	—	50	—
Nr 1	Nils Svenssons stärbh.	0.0448	—	—	—	0.0448	10	230	—
» 2	Amanda Lundgren	0.114	—	—	—	0.114	40	912	—
» 3	Karl Lindholm	0.1995	—	—	—	0.1995	65	1,600	—
» 4	Per Norlander	0.0977	—	—	—	0.0977	22	790	—
» 5	S:t Olovs kommun	0.132	—	—	—	0.132	42	1,060	—
» 6	Frans G. Nordin	0.109	—	—	—	0.109	35	880	—
» 7 a	Nils Wedberg	0.065	—	—	—	0.065	13	325	—
» 8	O. Mårtensson	0.1473	—	—	—	0.1473	30	740	—
Litt. hh	—	0.186	—	—	—	0.186	—	680	—
Nr 7 b	—	0.064	—	—	—	0.064	—	390	—
» 9	—	0.1063	—	—	—	0.1063	—	540	—
» 10	—	0.11	—	—	—	0.11	—	550	—
» 42	—	0.1065	—	—	—	0.1065	—	540	—
» 43 a	—	0.1006	—	—	—	0.1006	—	610	—
» 44 a	—	0.0926	—	—	—	0.0926	—	560	—
» 45	—	0.1129	—	—	—	0.1129	40	570	—
» 46	—	0.1146	—	—	—	0.1146	kron-	580	—
» 47	—	0.1157	—	—	—	0.1157	nor-	470	—
» 48	—	0.1184	—	—	—	0.1184	per	360	—
» 49	—	0.1241	—	—	—	0.1241	hekt-	250	—
» 50	—	0.1150	—	—	—	0.1150	ar	350	—
» 51	—	0.0898	—	—	—	0.0898	—	360	—
» 52	—	0.0894	—	—	—	0.0894	—	360	—
» 53	—	0.0894	—	—	—	0.0894	—	450	—
» 54	—	0.0898	—	—	—	0.0898	—	450	—
» 55	—	0.1043	—	—	—	0.1043	—	630	—
» 56	—	0.1205	—	—	—	0.1205	—	730	—
» 57	—	0.141	—	—	—	0.141	—	1,130	—

Vid försäljning av lotten Raskarum nr 12 litt. E borde kronan, enligt uppskattningsmännens åsikt, förbehållas rätt att fritt nyttja den över lotten ledande vägen å ägofiguren nr 217, liksom vid försäljning av Raskarum nr 11 litt. E förbehåll borde göras beträffande vägrätt för kronan över sistnämnda lott.

Med tillämpning vid styckningslotternas försäljning av förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. skulle, enligt uppskattningsmännens utlåtanden och förslag, nedannämnda lotter säljas sålunda:

enligt § 9 jordbrukslägenheterna Raskarum nr 12 litt. C och E samt Raskarum nr 11 litt. B + Ba, E och I,

enligt § 10 bostadslägenheterna Raskarum nr 11 nr 1, 2, 3, 4, 6, 7 a och 8,

enligt § 11 Raskarum nr 12 litt. c samt Raskarum nr 11 litt. F, G, H och Ma,

enligt § 13 a Raskarum nr 12 litt. B,

enligt § 13 b bostadslägenheterna Raskarum nr 11 litt. hh och nr 7 b, 9, 10, 42, 43 a, 44 a, 45—57.

Följande lägenhetsinnehavare, vilka hava sina bostadshus å ena egendomen och önska utöka sina innehav med områden från den andra egendomen, hava föreslagits att erhålla hembud sålunda:

Anders Persson till lägenheten Raskarum nr 12 litt. D + Raskarum nr 11 litt. C,

Nils Lindström till lägenheten Raskarum nr 12 litt. b + Raskarum nr 11 litt. K samt

Nils Sjö till lägenheten Raskarum nr 12 litt. a + Raskarum nr 11 litt. L.

Anders Nilsson, vilken å Raskarum nr 11 äger huset å en bostadstomt och önskat få tomtområdet utökat till en jordbrukslägenhet, har i försäljningsförslaget tilldelats området litt. D, vilket enligt uppskattningsmännen borde hembjudas honom.

Lotten nr 5 å Raskarum nr 11 borde av S:t Olovs kommun få inköpas.

Överjägmästaren har icke haft något mot försäljningsförslaget att erinra.

Överlantmätaren i länet har förklarar, att från lantmäteriteknisk synpunkt hinder icke föreligger för egendomarnas styckning enligt förslaget.

Länsstyrelsen har tillstyrkt dispositionsförslaget.

Med skrivelse den 19 december 1930 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid, jämte det styrelsen meddelat, att styrelsen låtit föranstalta om egendomarnas skötsel och vård till den 14 mars 1932, för egen del anfört följande.

Styrelsen tillstyrkte dispositionsförslaget. Mot de försäljningslotterna åsatta saluvärden hade styrelsen icke något att erinra. I likhet med uppskattningsmännen ansåge styrelsen, att Anders Persson, Nils Lindström, Nils Sjö och Anders Nilsson borde erhålla hembud å sina respektive innehav med de gränser, som av uppskattningsmännen föreslagits. Samtliga övriga lägenhetsinnehavare hade enligt bestämmelserna i förordningen den 6 juni 1929 rätt till hembud å sina innehav. S:t Olovs kommun borde kontant vid tillträdet få inköpa lotten nr 5 av Raskarum nr 11.

Styrelsen ansåge särskilda föreskrifter om styckningslotternas använd-

ning vid deras försäljning icke vara behöfliga och icke heller något villkor om återköpsrätt från kronans sida påkallat.

Departements-
chefen.

Även jag biträder ifrågavarande förslag. Ärendet synes lämpligen böra i sin helhet underställas riksdagens prövning. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

1) medgiva, att av kronoegendomarna Raskarum nr 12 och Raskarum nr 11 i S:t Olovs socken av Kristianstads län

dels jordbrukslägenheterna litt. C och E av Raskarum nr 12 samt litt. B + Ba, E och I av Raskarum nr 11 må var för sig med ovan angivet område försäljas enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. med rätt enligt 9 § i förordningen för Alfr. Ekdahl, Johanna Åkesson, Oscar Nilsson, Emil Nilsson och Johan Alberg till hembud å respektive lägenheter, med skyldighet för köparen av lägenheten litt. B + Ba å Raskarum nr 11 att gälda å lotten belöpande del av det avdikningslån, som Kungl. Maj:t den 16 maj 1929 medgivit arrendatorn av egendomen att söka, samt med förbehåll dels om rätt för kronan att fritt begagna den över lägenheten litt. E av Raskarum nr 12 ledande vägen å ägofiguren nr 217, dels ock om vägrätt för kronan över lägenheten litt. E av Raskarum nr 11,

dels bostadslägenheterna nr 1, 2, 3, 4, 6, 7 a och 8 av Raskarum nr 11 må var för sig med ovan angivet område försäljas enligt nämnda förordning med rätt enligt 10 § i förordningen för Nils Svenssons stärbhus, Amanda Lundgren, Karl Lindholm, Per Nordlander, Frans G. Nordin, Nils Wedberg och O. Mårtensson till hembud å respektive lägenheter,

dels lotterna litt. c av Raskarum nr 12 och litt. F, G, H och Ma av Raskarum nr 11 må var för sig med ovan angivet område försäljas enligt omförmälda förordning med rätt enligt 11 § i förordningen för Sven Malm, Nils Olsson, Lars Olsson, Ola Holmstedt och Hjalmar Guldén till hembud å respektive lotter,

dels lotten litt. B av Raskarum nr 12 samt lotterna litt. hh och nr 7 b, 9, 10, 42, 43 a, 44 a, 45—57 av Raskarum nr 11 må var för sig med ovan angivet område försäljas enligt förberörda förordning, därvid lotterna

skola utbjudas till salu enligt 13 § i förordningen litt. B av Raskarum nr 12 såsom jordbrukslägenhet och övriga lotter såsom bostadslägenheter,

dels lägenheterna litt. D av Raskarum nr 12 + litt. C av Raskarum nr 11, litt. b av Raskarum nr 12 + litt. K av Raskarum nr 11, litt. a av Raskarum nr 12 + litt. L av Raskarum nr 11 samt litt. D av Raskarum nr 11 må försäljas till respektive Anders Persson, Nils Lindström, Nils Sjö och Anders Nilsson mot de av domänstyrelsen tillstyrkta köpeskillingar med bestämmelse, att i övrigt skola rörande försäljningarna i tillämpliga delar lända till efterrättelse föreskrifterna i 21—32 §§ i förenämnda förordning samt 21—26 §§ kungörelsen den 6 juni 1929 (nr 179) med tillämpningsföreskrifter till samma förordning,

dels lotten nr 5 av Raskarum nr 11 må försäljas till S:t Olovs kommun mot en köpeskilling av 1,060 kronor att tillgodoföras statens domäners fond och under villkor i övrigt, att köpeskillingen erlagges till länsstyrelsen i länet, som har att, så snart köpeskillingen erlagts, å området utfärda köpebrev, att området av köparen tillträdes vid köpeskillingens erläggande, samt att köparen ensam vidkännes kostnaden för lagfart och avstyckning samt övriga med köpet förenade utgifter, ävensom

2) godkänna de med ägarna av från Raskarum nr 11 förut försålda lägenheterna Raskarum nr 41 och 42 träffade avtal om ägoutbyte på sätt som ovan angivits.

8:o.

Kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Hede nr 1 i Högsäters socken av Älvsborgs län är utarrenderad till den 14 mars 1931 mot en årlig avgäld av 1,400 kronor. *Hede nr 1 i Älvsborgs län.*

Egendomen är belägen 14 kilometer från Färgelanda och 13 kilometer från Högsäters järnvägsstationer, båda på Uddevalla—Lelängenbanan.

Vid uppskattningsförrättning å egendomen den 28 september 1928 anslöto sig vederbörande uppskattningsmän till ett av kronojordstyecknings-sakkunniga framlagt förslag, att egendomen med hänsyn till dess goda och tillräckliga åbyggnader borde i sin helhet ytterligare utarrenderas.

Lantbrukaren Johan Millander i Milleryr, Högsäter, har i en till Kungl. Maj:t ingiven ansökan anhållit om tillstånd att av kronoegendomen — i

och för bildande med hjälp av egnahemslån av eget smabruk med huvudsaklig inriktning på fjäderfäskötsel — inköpa ett område om cirka 10 tunnland jämte 2 tunnland torvmosse. Sedan domänstyrelsen beretts tillfälle att över ansökningen avgiva utlåtande, bemyndigade Kungl. Maj:t den 28 mars 1930 styrelsen att, under förutsättning att Millander förbunde sig bekosta förrättningen, låta i den ordning, som vore stadgad i fråga om saluvärdering av mindre kronoegendomar, verkställa uppskattning av saluvärdet av det av Millander ansökta området med en areal, som uppskattningsmännen vid besök å platsen kunde förorda till upplåtelse. Därjämte föreskrev Kungl. Maj:t, att, sedan värderingen ägt rum, styrelsen hade att jämte eget utlåtande till Kungl. Maj:t inkomma med värderingsinstrumentet samt övriga ärendet tillhöriga handlingar.

Uppskattningsförrättning har ägt rum den 30 oktober 1930. Med utlåtande den 23 januari 1931 har domänstyrelsen överlämnat instrumentet över förrättningen med tillhörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren Tor Blomkvist över egendomen år 1921 upprättad karta jämte beskrivning. Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat följande.

Den till försäljning avsedda lotten består av dels södra området av den öster om en egendomen genomlöpande landsväg liggande delen av hemskiftet, dels ock egendomen tillhöriga, från hemskiftet skilda skogskiftet.

Lotten, vars gränser äro utmärkta å ovanberörda karta, omfattar följande ägofigurer: nr 1, 142, 143, av 144, av 145, av 146, av 147, av 148, 149, av 155, av 156, 156 a, av 157, 157 a, av 158, 158 a, av 159, 159 a, av 160, 160 a, 161—174.

Försäljningslotten innehåller en areal av 26.6670 hektar, därav 5.5070 hektar åker, 0.3340 hektar äng, 14.1830 hektar avrösningsjord, 5.1600 hektar mosse och 1.4830 hektar impediment.

Lotten är obebyggd. I densamma ingående åkermark är medelgod, ängen av föga betydelse, betesmarken mindervärdig och skogsmarken stenig och bergbunden.

Lotten har åsatts ett saluvärde av i runt tal 3,900 kronor, därav för skogsmark med därå växande skog 1,430 kronor.

Försäljningslottens arrendevärde har beräknats till 120 kronor.

Uppskattningsmännen hava förordat lottens försäljning till Millander samt meddelat, att denne förklarar sig godkänna det åsatta saluvärdet. Några särskilda villkor i fråga om lottens användning eller bestämmelser om återköpsrätt av lotten från kronans sida hava uppskattningsmännen icke funnit erforderliga. För den händelse stadgande om återköpsrätt likväl skulle befinnas lämpligt, hava uppskattningsmännen föreslagit en nedsättning i saluvärdet med 15 procent. För en eventuell upplåtelse av lotten under åborätt har avgäldstiden föreslagits till 20 år och avgälden beräknats till 5.30 hektoliter råg, 5.30 hektoliter havre och 5.30 kilogram smör att utgå i penningar efter senast bestämda medelmarkegångspris.

Ur lantmäteriteknisk synpunkt föreligger, enligt vad *överlantmätaren* meddelat, intet hinder för avstyckning.

Jämväl *överjägmästaren* har förordat lottens försäljning men tillika föreslagit en höjning i saluvärdet med åtminstone 100 kronor.

För egen del anser sig *domänstyrelsen* kunna godtaga det åsatta saluvärdet 3,900 kronor, som av den blivande köparen godkänts, samt tillstyrker, att lotten upplåtes med full och oinskränkt äganderätt.

Jag biträder det av domänstyrelsen sålunda framlagda förslaget. Anledning att föreskriva förbehåll om återköpsrätt synes mig icke föreligga i detta fall, där jordsökanden godtagit de av uppskattningsnämnden föreslagna villkor och där lotten att döma av uppskattningsmännens uppgift synes vara mindre värdefull och icke skäligen torde kunna bliva föremål för någon spekulation. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

*Departements-
chefen.*

att av kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Hede nr 1 i Högsäters socken av Älvsborgs län må till Johan Millander försäljas ovan omförmälda område om 26.6670 hektar mot en köpeskilling av 3,900 kronor, att av honom vid tillträdet, räknat från den 14 mars 1931, kontant erläggas till länsstyrelsen i länet, som har att utfärda köpebrev å området, därvid som villkor för försäljningen skall gälla, *att* området upplåtes i det skick, det vid tillträdet befinnes, *att* köparen av området tillförsäkras rätt att begagna den till det i området ingående skogsskiftet ledande väg i samma utsträckning, som stamfastigheten äger rätt till samma väg, *att* köparen skall svara för de å området för tiden efter tillträdesdagen belöpande onera och utskylder, *samt att* köparen ensam skall vidkännas kostnader för lagfart och avstyckning samt övriga med köpet förenade utgifter.

9:o.

I en till domänstyrelsen ingiven ansökning har Långareds kommunala skogskommitté genom sin ordförande, Fridolf Johansson, gjort framställning om att för erhållande av lämpliga gränser till ett utav kommunen från Lagmansholms egendom i Långareds socken för bildande av kommunskog inköpt skogsområde få från kronoegendomen $\frac{3}{4}$ mantal Ulvestorp nr 1 Storegård i Fullestads socken av Älvsborgs län förvärva ett i Långareds socken beläget, kommunsbogen angränsande skogsskifte.

*Ulvestorp nr
1 i Älvsborgs
län.*

Kronoegendomen Ulvestorp nr 1 Storegård är utarrenderad till den 14 mars 1936 mot en årlig avgäld av 1,125 kronor. I arrendet ingår all egendomen tillhörande utmärk.

Det skogsskifte, varom nu är fråga, är beläget i Långareds socken,

3.8 mil från huvudgården, öster och söder om en Lilla Hälsingen benämnd insjö och omfattar en areal av 12.20 hektar, därav 6.00 hektar impediment, bestående av vattenområde i nämnda insjö.

Skiftet gränsar till den utav Långareds kommun från Lagmansholm inköpta skogsmarken.

Såväl *överjägmästaren* som *jägmästaren* hava i avgivna yttranden tillstyrkt skogsskiftets försäljning, och deras mening har biträtts av *länsstyrelsen*. *Arrendatorn* har förklarat sig icke hava något att erinra mot skiftets försäljning.

Domänstyrelsen har föranstaltat om värdering av skogsskiftet, och framgår av det över värderingen uppgjorda instrumentet, att skiftet beräknats äga ett värde av 5,789 kronor 76 öre, därav 434 kronor 95 öre för skogsmark.

Överlantmätaren, vars yttrande i ärendet införskaffats, har meddelat, att hinder ur jorddelningslagens synpunkt icke föreligger för skogsskiftets avstyckning.

Domänstyrelsen, som med skrivelse den 19 december 1930 överlämnat Långareds kommunala skogskommittés förenämnda ansökning jämte samtliga till ärendet hörande handlingar tillika med kartskiss, har anfört följande: Skogsskiftet saknade, ehuru ingående i kronoegendomens arrende, för detta varje betydelse som husbehovsskog, då virkesbehovet för kronoegendomen utan svårighet kunde fyllas från den egendomen tillhörande hemskogen. Styrelsen funne det beräknade värdet väl högt och ansåge, att köpeskillingen med däri inberäknad kostnadsersättning för värderingen, 202 kronor 84 öre, kunde begränsas till 5,000 kronor, vilket belopp kommunen jämväl förklarat sig vilja betala.

*Departements-
chefen.*

I anslutning till domänstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att av kronoegendomen $\frac{3}{4}$ mantal Ulvestorp nr 1 Storegård i Fullestads socken av Älvsborgs län må till Långareds kommun försäljas det kronoegendomen tillhörande, i Långareds socken belägna skogsskiftet om 12.20 hektar mot en köpeskillning av 5,000 kronor under villkor, att köpeskillingen kontant erlägges senast å tillträdesdagen och inbetalas till länsstyrelsen, som å skiftet utfärdar köpebrev, att skiftet må tillträdas den 14 mars 1936 eller dessförinnan å tid, varom köparen kan med kronoegendomens arrendator träffa överenskommelse, att köparen skall svara för skiftet för tiden efter tillträdesdagen åbelöpande utskylder och andra onera, samt att köparen skall ensam vidkännas kostnaderna för lagfart å och avstyckning av skiftet ävensom övriga med köpet förenade utgifter.

10:o.

Kronoegendomen $\frac{3}{4}$ mantal Hassla nr 2 Västergården i Kinneveds socken av Skaraborgs län är utarrenderad till den 14 mars 1931 mot årligt arrende av 1,400 kronor. Domänstyrelsen har gått i författning om egendomens skötsel under ett år från nämnda dag.

*Hassla nr 2
Västergården i
Skaraborgs
län.*

Under år 1928 har egendomen besiktigats av kronojordstyeckningssakkunniga samt varit föremål för uppskattningsförrättning. Av protokollet över nämnda förrättning jämte tillhörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren Sune Frigell åren 1921—1922 upprättad karta över egendomen med beskrivning, samt av de sakkunnigas utlåtande inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen intill Kinnarps järnvägsstation och 12 kilometer från Falköping, har enligt av extra lantmätaren Lars Kökeritz i november 1929 lämnade arealuppgifter en areal av 57.269 hektar, därav 11.512 hektar tomt och åker, 7.952 hektar äng och 37.805 hektar avrösningsjord. I denna areal är icke inräknad för järnväg exproprierad mark samt jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 8 juni 1923 försålda lägenheterna Hasslelund, ägofigurerna å kartan nr 1—16 om 3.86 hektar, och Erikslund, ägofigurerna å kartan nr 17 och 45 om 0.336 hektar.

Av egendomens byggnader är manbyggnaden i gott skick och för egendomen tillräcklig, under det att ekonomihusen äro mycket gamla, trånga och opraktiska samt kräva omedelbar ombyggnad.

Genom Kungl. Maj:ts brev till kammarkollegium den 22 mars 1907 har grosshandlaren G. Sundling i Falköping eller hans rättsinnehavare medgivits att å egendomen anlägga och under en tid av fyrtio år, räknat från den 1 maj 1907, nyttja en på stolpar framdragen linbana för forsling av gods under därvid angivna villkor. Jämlikt Kungl. Maj:ts resolution den 15 april 1921 har vattenfallsstyrelsen erhållit tillstånd framdraga elektrisk ledning över egendomen. Enligt Kungl. Maj:ts resolution den 15 november 1928 har slutligen Ejnar Larsson i Sörby, Kinnarp, medgivits framdraga en telefonledning över egendomen.

Å egendomen finnas två med innehavarna tillhöriga boningshus och uthus försedda lägenheter, nämligen Ida Anderssons, belägen å ägofiguren nr 52, och smeden Knut Strengbergs, belägen i egendomens nordligaste hörn.

Kronojordstyeckningssakkunniga hava framhållit, att med hänsyn till den mindre goda åbyggnaden och den jämförelsevis obetydliga arealen det borde vara ekonomiskt fördelaktigt för staten att avhända sig egendomen. Denna vore icke större, än att den bildade ett mindre jordbruk av lagom storlek. Först borde dock å den närmast järnvägsstationen belägna delen lämpligt område undantagas för att i mån av behov upplåtas i tomter.

Med anledning av inkomna ansökningar har *uppskattningsnämnden* föreslagit försäljning av egendomen i sex å kartan med litt. A, B, C, D, E och F utmärkta och i Kökeritz förberörda arealuppgifter närmare upptagna lotter. Lotten litt. D borde i mån av efterfrågan uppstyckas och försäljas i smärre byggnadstomter.

Mot detta förslag, som biträts av *överjägmästaren*, hava vissa erinringar framställts.

Överlantmätaren har sålunda anmärkt, att kartan vore felaktig i så måtto, att mosskiftet, ägofiguren nr 66 å kartan om 1.925 hektar, enligt kartan och handlingarna till den 3 september 1869 fastställt laga skifte å torvmossarne till Kinneveds och Lagerstorps byar rätteligen tillhörde hemmansdelarna $\frac{3}{8}$ mantal Kinneved Klockaregården och $\frac{5}{8}$ mantal Kinneved Kirkegården. Kronoegendomen hade i stället vid sagda laga skifte bekommit det med litt. F betecknade skifte, vars gränser blivit med blyerts insatta å kartan. Detta mosskifte innehölle en areal av 22.03 kvadratrev eller 1.9419 hektar.

Beträffande lotten litt. C har *överlantmätaren* funnit det vara uteslutet, att den kunde avstyckas till särskild fastighet. Då hinder icke mötte mot sammanläggning med den Gust. Henriksson tillhöriga fastigheten $\frac{3}{8}$ mantal Hassla nr 1 Östergården litt. A (Hassla Östergården 1²), borde försäljning av lotten ske till Henriksson, under villkor att den på Henrikssons bekostnad avstyckades för sammanläggning med denna fastighet. Enligt handlingarna till den 4 september 1855 fastställd hemmansklyvning å inägor och skogsmark samt den 3 september 1869 fastställd delning å torvmosse innehölle Hassla Östergården 1² 6.0626 hektar tomt och åker, 6.311 hektar äng samt 16.1941 hektar skogsmark och torvmosse eller tillsammans 28.5677 hektar.

I fråga om det å ägofigurerna nr 46—47 samt 55 belägna ena området av lotten litt. D har *överlantmätaren* i samförstånd med domänintendenten föreslagit följande jämkning. Den med litt. D betecknade smala remsan i gränsen mot styckningslotten litt. A borde tilläggas den sistnämnda, och borde i stället vid den blivande avstyckningen avsättas en för lotterna litt. A och D gemensam 6 meter bred väg över området litt. D-fram till landsvägen på sätt å kartan med blyerts antecknats. Dock borde läget för vägen slutgiltigt fastställas först vid själva avstyckningen, sedan den å kartan med blyerts uppskisserade indelningen i lägenheter för bostadsändamål vid avstyckningen fastslagits.

Vid *överlantmätarens* och domänintendentens besök å platsen hade en representant för Kinneveds skytteförening hos domänintendenten hemställt att till plats för ny skjutbana få inköpa ett område av egendomen, vilket område tidigare besiktigats av ett ombud från skytteförbundens överstyrelse och befunnits lämpligt för ändamålet. På begäran av domänintendenten hade området inlagts å kartan som litt. G. En avstyckning av området för ändamålet syntes kunna ske utan att skada lotten litt. A. För lotterna litt. A och G gemensamt borde undantagas en 3 meter bred väg över ägofigurerna nr 56 och 57 i gränsen mot Hassla Östergården 1². För övrigt borde vid en blivande avstyckning lotten litt. A bliva stamfastighet med bibehållande av hemmanets mantal.

Lantmäteristyrelsen, som funnit jorddelningslagens bestämmelser icke lägga hinder i vägen för styckningens genomförande i enlighet med vad ovan skisserats, har uttalat, att vägen fram till lotten litt. G, vilken väg angivits till endast tre meters bredd, lämpligen borde utläggas till samma bredd som den blivande vägen över lotten litt. D. Även om en så smal väg som den föreslagna kunde beräknas för närvarande fylla behovet av väg för av densamma beroende fastigheter, syntes det dock lämpligt att redan vid styckningen genom reservation av nödigt utrymme hålla möjligheter öppna för tillgodoseende av en kommande utvecklings krav.

Slutligen har styrelsen ansett sig böra fästa uppmärksamheten på att, när ifrågavarande styckning bland annat äsyftade tomtbildning omedelbart

invid en järnvägsstation med gryende samhällsbildning, det torde kunna ifrågasättas, huruvida icke, åtminstone för en blivande uppdelning inom den nu föreslagna lotten litt. D, bestämmelserna i 19 kap. 1 § andra och tredje styckena jorddelningslagen borde vinna tillämpning.

Länsstyrelsen, som förordat en styckning av egendomen i enlighet med överlantmätarens förslag, har jämväl biträtt vad lantmäteristyrelsen ifrågasatt beträffande bredden av vägen till ägolotten litt. G samt tillämpning av bestämmelserna i 19 kap. 1 § andra och tredje styckena jorddelningslagen vid en blivande uppdelning inom lotten litt. D.

Förslaget till egendomens uppdelning, sådant det sålunda slutligen förordats, har, med lotterna litt. A, B, C, D, E och F åsatta salu- och arrendevärden enligt uppskattningsnämndens beräkningar, följande utseende.

Huvudgårdslotten, å kartan omfattande dels området *litt. A i rött* med undantag av ägofiguren nr 66 och en till väg avsedd 6 meter bred markremsa i gränsen mot Hassla Östergården 1² från lotten litt. B till lotten litt. G av ägofiguerna nr 56 och 57, dels området *litt. F i svart* och gränser i blyerts, dels ock den med *litt. D i rött betecknade smala vägremsan* mot lotterna litt. B och D.

Areal, därvid hänsyn ej tagits till den obetydliga jämkning, som uppkommer genom att lotten avstår mark till väg om 6 meters bredd av ägofiguerna nr 56 och 57 men erhåller vägområdet litt. D mot lotterna litt. B och D: 44.7379 hektar, därav 7.68 hektar tomt och åker, 6.619 hektar äng och 30.4389 hektar avrösningsjord; saluvärde: 18,720 kronor, därav 5,202 kronor 26 öre för avrösningsjord med växande skog; arrendevärde 685 kronor.

Den nuvarande arrendatorn av egendomen, Nils Johan Johansson, har anhallit att få inköpa denna lott. Uppskattningsnämnden har tillstyrkt ansökningen under framhållande, att arrendatorn, tryckt av ett hårt kristidsarrende, strävat att hålla egendomens svårunderhållna hus och jord i gott stånd.

På därom gjord förfrågan har förenämnda Ida Andersson för uppskattningsnämnden förklarat, att hon icke önskade inköpa den av henne brukade lägenheten. Nämnden har därför föreslagit, att vid försäljningen av lotten litt. A förbehåll måtte göras om rätt för Ida Andersson att under sin återstående livstid kvarbo i sina hus och nyttja byggnadsplanen däromkring mot en årlig avgäld av 3 kronor. Förbehåll borde enligt nämndens förmenande i övrigt göras om rätt för innehavare av förut berörda ledningar att hava dessa framdragna över lotten.

Lotten litt. B.

Areal 0.31 hektar åker; saluvärde 1,860 kronor; arrendevärde 80 kronor.

Denna lott har möntören Arvid Arvidsson, Åsarp, anhallit att få inköpa för bebyggande, vilken ansökning av uppskattningsnämnden tillstyrkts.

Lotten litt. C.

Areal 7 hektar avrösningsjord med växande skog; saluvärde 1,100 kronor; arrendevärde 20 kronor.

Såsom nämnts har föreslagits, att denna lott skulle försälas till Gust. Henriksson, vilken anhållit att få köpa en del av utmarken för att få sammanhang mellan och väg till sina genom egendomen skilda ägor. Uppskattningsnämnden har ansett, att köpeskillingen borde gäldas kontant vid tillträdet.

Lotten litt. D.

Areal 2.194 hektar, därav 2.07 hektar åker och 0.124 hektar äng; för tomt om 1,500 kvadratmeter å lotten har beräknats ett saluvärde, efter 50 öre per kvadratmeter, av 750 kronor och ett arrendevärde av 30 kronor.

Som spekulanter å tomter inom lottens område hava anmält sig fyra personer, Gunnar Lindqvist, Nils Funke, Karl Frisk och Matilda Andersson.

Lotten litt. E.

Areal 2.341 hektar, därav 1.452 hektar åker och 0.889 hektar äng; saluvärde 1,780 kronor; arrendevärde 75 kronor.

Som spekulant å denna lott har anmält sig fjärdingsmannen John Karlgren, Kinnarp, som önskar förvärva lotten till bostadslägenhet med plats för bedrivande av mindre jordbruk. Uppskattningsnämnden har förordat lottens försäljning till Karlgren.

Lotten litt. F.

Areal 0.32 hektar äng; saluvärde 370 kronor; arrendevärde 15 kronor.

Denna lott har ägaren av boningshuset och uthuset å lotten, förenämnde smeden Knut Strengberg, anhållit att få köpa, vilket tillstyrkts av uppskattningsnämnden.

Förbehåll om återköpsrätt eller upplåtelse under åbo- eller tomträtt har uppskattningsnämnden ansett icke böra ifrågakomma beträffande någon av de nu nämnda lotterna. Skulle förbehåll om återköpsrätt komma att göras, har reducering av saluvärdena förordats.

Lotten litt. G.

Areal 0.383 hektar avrösningsjord; saluvärde enligt utlåtande av domänintendenten 250 kronor.

Till domänstyrelsen har från Kinneveds skytteförening genom dess ordförande inkommit skriftlig ansökan rörande förvärv av området.

Arrendevärdet för egendomen ostyckad har uppskattats till 820 kronor.

I skrivelse den 10 januari 1931 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid anfört följande.

I fråga om de särskilda lotterna torde endast Knut Strengberg kunna med stöd av bestämmelserna i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. tillerkännas hembuds rätt. Ovannämnde Nils Johan Johansson hade brukat egendomen sedan den 14 mars 1924 och innehade följaktligen icke den i 9 § 1 mom. nämnda förordning stadgade minimitiden för erhållande av förköpsrätt. Med hänsyn till det dryga arrende, 1,400 kronor per år, som denne under sin arrendetid haft att dragas med, hade styrelsen emellertid för sin del icke något att erinra mot att han bereddes hembuds rätt vid försäljningen. Lotterna litt. C och

G torde tillika böra hembjudas vederbörande spekulanter respektive Gust. Henriksson och Kinneveds skytteförening. Därest för en uppdelning av lotten litt. D i det jämförelsevis ringa antal tomter, varom vore fråga, bestämmelserna i 19 kap. 1 § andra och tredje styckena jorddelningslagen nödvändigt måste vinna tillämpning, torde anledning knappast föreligga att från samma bestämmelsers tillämpning utesluta den lotten angränsande tomten litt. B. Beslut torde böra meddelas, att, sedan tomtindelning för lotterna litt. B och D uppgjorts och av länsstyrelsen fastställts, tomterna skulle var för sig upplåtas såsom bostadslägenheter enligt 13 § i 1929 års förordning mot saluvärden, som domänstyrelsen med ledning av nämndens värderingsförslag hade att fastställa. Från styrelsens sida mötte icke hinder mot att fjärdingsmannen John Karlgren tillerkändes hembuds rätt vid försäljningen av lotten litt. E. Då emellertid några skäl för sådant hembuds medgivande icke åberopats och den omständigheten att Karlgren skriftligen begärt att få köpa lotten i och för sig icke kunde anses tillräcklig för tillerkännande av förköpsrätt, torde lotten böra i vanlig ordning utbjudas såsom bostadslägenhet enligt 13 §. Domänintendenten hade upplyst, att å lotten icke kunde födas två kor.

Styrelsen hade berett spekulanterna å lotterna litt. A. och C tillfälle att yttra sig över de för lotterna beräknade saluvärdena. Några yttranden med anledning härav hade icke till styrelsen inkommit. För en försäljning på föreslaget sätt av lotterna litt. A, C och G torde riksdagens medverkan vara erforderlig. Det torde då av praktiska skäl vara lämpligt, att jämväl ärendet i övrigt underställdes riksdagen.

Därefter har domänstyrelsen i skrivelse den 6 februari 1931 anmält, att förenämnde Gustaf Henrikssons son Erik Gustafsson i en till styrelsen den 30 januari 1931 inkommen skrift dels meddelat, att Henriksson avlidit i augusti 1930 och att Gustafsson komme att övertaga fastigheten Hassla Östergården 1°, dels ock anhållit att själv få inköpa lotten litt. C mot det åsatta saluvärdet. På grund av vad sålunda förekommit hemställde domänstyrelsen, att den hembuds rätt till lotten litt. C, som styrelsen föreslagit böra tillerkännas Gustaf Henriksson, i stället måtte tillförsäkras ägaren av fastigheten Hassla Östergården 1°.

Jag biträder det av domänstyrelsen sålunda framlagda förslaget. Tillämpningen av återköpsrättsinstitutet skulle i detta fall kunna tänkas ifrågakomma beträffande lotterna litt. B, D och E. Med hänsyn till de synnerligen obetydliga arealer och saluvärden, varom det här är fråga, anser jag i likhet med samtliga dem, som yttrat sig i denna sak, anledning ej föreligga för nämnda instituts tillämpning. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:ts måtte föreslå riksdagen medgiva, *Departement-
chefen.*

att kronoegendomen ³/₄ mantal Hassla nr 2 Västergården i Kinneveds socken av Skaraborgs län må försäljas i huvudsaklig överensstämmelse med det av domänstyrelsen förordade förslaget:

Kungl. Maj:ts proposition Nr 94.

huvudgårdslotten jämlikt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. med ett saluvärde av 18,720 kronor och med hembuds rätt enligt 9 § i förordningen för Nils Johan Johansson samt under villkor i övrigt, *att* vattenfallsstyrelsen bibehålles vid den jämlikt Kungl. Maj:ts resolution den 15 april 1921 medgivna rätt att hava elektrisk ledning framdragen över lotten, *och att* Ida Andersson äger rätt att under sin livstid hava henne tillhöriga boningshus och uthus kvarstående mot en årlig avgäld till lottens innehavare av tre kronor,

lotterna litt. B och D, sedan tomtindelning uppgjorts och av länsstyrelsen godkänts, jämlikt nyssberörda förordning, därvid en var tomt skall utbjudas till salu såsom bostadslägenhet enligt 13 § i förordningen mot saluvärde, som domänstyrelsen med ledning av uppskattningsnämndens värderingsförslag har att fastställa,

lotten litt. C till ägaren av Hassla Östergården 1² för sammanläggning med nämnda fastighet mot en köpeskilling av 1,100 kronor, under villkor *att* köpeskillingen erlägges kontant vid tillträdet till länsstyrelsen i länet, som har att å lotten utfärda köpebrev, *och att* köparen ensam vidkännes alla med lagfart å fånget och lottens avskiljande samt övriga med köpet förenade kostnader,

lotterna litt. E och F enligt samma förordning med saluvärden av 1,780 kronor respektive 370 kronor, därvid lotten litt. E skall utbjudas till salu såsom bostadslägenhet enligt 13 § i förordningen och lotten litt. F skall enligt 10 § i förordningen hembjudas innehavaren Knut Strengberg,

lotten litt. G till Kinneveds skytteförening mot en köpeskilling av 250 kronor, under villkor tillika, *att* köpeskillingen erlägges kontant vid tillträdet till länsstyrelsen i länet, som har att å lotten utfärda köpebrev, *och att* köparen ensam vidkännes alla med lagfart å fånget och lottens avskiljande samt övriga med köpet förenade kostnader;

skolande i övrigt vid samtliga försäljningar gälla, *att* lotterna må tillträdas den 14 mars 1932, *att* lotterna överlåtas i det skick, vari de på grund av bestämmelserna i om egendomen gällande arrendekontrakt skola av arrendatorn avlämnas, *att* grosshandlaren G. Sundling i Falköping eller hans rättsinnehavare samt Ejnar

Larsson i Sörby, Kinnarp, bibehållas vid dem jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 22 mars 1907 respektive den 15 november 1928 medgiven rätt att hava linbana respektive telefonledning framdragen över lotterna, samt att det foder, som arrendatorn av egendomen har att vid avträädandet utan ersättning lämna, skall tillgodokomma köpare av huvudgårdslotten.

11:o.

Kronoegendomen $\frac{3}{4}$ mantal Brandsöl nr 2 Anders Bengtsgården i Säre- Brandsöl nr 2
Anders
Bengtsgården
i Skaraborgs
län.
stads socken av Skaraborgs län är utarrenderad till den 14 mars 1931 mot årligt arrende av 1,575 kronor.

Egendomen har under år 1927 besiktigats av kronojordstycknings-sakkunniga samt under 1928 varit föremål för uppskattningsförrättning. Av handlingarna i ärendet, däribland en av distriktslantmätaren Gunnar Linde år 1927 över egendomen upprättad karta med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 30 kilometer från Lidköpings stad och 9 kilometer från Grästorps köping, har en areal av 134.16 hektar, varav 112.826 hektar tomt och åker samt 21.334 hektar odlingsmark.

Åkerjorden består av lermylla å lerbotten av något mer än medelgod beskaffenhet och i behov av avdikning.

Kronans hus äro i allmänhet äldre, men underhållna, och för egendomens behov otillräckliga.

Egendomen har andel i Särestads sockens odelade torvmossar i Flo socken och i sjön Detterns vatten, vilket allt ej lämnar någon avkastning.

Egendomen har taxeringsvärderats till 87,100 kronor, varav 1,600 kronor för skogsmark.

Kronojordstycknings-sakkunniga hava anfört, att egendomen vore bebyggd i tre skilda brukningsdelar och en lägenhet, att lotternas innehavare hade anhållit att få köpa sina respektive innehav samt att med hänsyn därtill och då kronan icke hade tillräcklig åbyggnad för egendomens drift och gården vore i behov av täckdikning, vilken komme att draga kostnader, de sakkunniga förordade, att egendomen försålles i följande fyra delar, nämligen

- huvudgården om 25.81 hektar åker och 2.08 hektar äng, bebyggd med kronans hus och en arrendatorn tillhörig ladugård,
- en lott om 45.616 hektar åker och 2.941 hektar äng, bebyggd med kronans hus samt brukaren tillhöriga en nybyggd ladugård och en drängstuga,
- en lott om 28.461 hektar åker och 0.646 hektar äng, bebyggd med brukaren tillhöriga hus, samt
- en lott om 11.522 hektar åker och 0.03 hektar äng, bebyggd med hus, tillhöriga huvudgårdens arrendator.

Uppskattningsnämnden har anfört följande.

Egendomen hade under en mycket lång följd av år innehafts av samma familj, som på visst sätt delat den emellan olika familjemedlemmar. Egendomen

innehades å arrende av två huvudarrendatorer, Carl Joh. Engelbrettsson och And. Joh. Andersson. Dessa, som båda vore födda å egendomen, vore kusiner, och ännu en släkting till dem, F. Brandt, även född å gården, innehade en del av densamma, bebyggd med egna hus. Å huvudgården ägde arrendatorerna likaledes en stor del byggnader, liksom arrendatorn Andersson ägde samtliga hus å den under hans arrendelott lydande torplägenheten. Då så stor del av byggnaderna tillhörde innehavarna, som anhållit att få inköpa den gamla fädernegården, och då denna i kronans hand ej komme att närmaste tiden lämna så stor avkastning på grund av att den vore i behov av och komme att undergå dränering, ansåge uppskattningsnämnden lämpligt, att egendomen försäldes. Uppskattningsnämnden ansåge, att egendomen borde försäljas, därvid en uppdelning i fyra lotter föreslagits. Förslaget till egendomens uppdelning hade underställts vederbörande distriktslantmätare, som uppgjort tvenne alternativa förslag till egendomens styckning i fyra med litt. A, B, C och D å kartan betecknade lotter. Enligt alternativ I skulle lotterna tilldelas följande arealer åker, litt. A 35.236 hektar, litt. B 46.423 hektar, litt. C 20.103 hektar och litt. D 11.064 hektar. Enligt alternativ II skulle lotten litt. A:s areal åker ökas till 38.54 hektar och lotten litt. D:s minskas till 7.76 hektar, under det lotterna litt. B och C skulle erhålla oförändrade arealer.

Lantmätaren hade vid uppgörande av förslagen meddelat, att de enligt alternativ I till försäljning föreslagna lotterna å kartan utmärkts med röda linjer samt att gränsen mellan litt. A och litt. D enligt alternativ II angivits med blå linje. För egen del hade lantmätaren förordat alternativ II, då innehavaren av lotten litt. A önskat köpa så stort område som möjligt, bland annat av det skälet att byggnaderna å litt. A vore fullt tillräckliga för såväl litt. A som D, under det att innehavaren av litt. D önskat förvärva så litet område som möjligt, när husen vore byggda endast för 3—4 hektar åker. Att konstruera upp de teoretiskt bästa fastigheterna och genomdriva försäljning därav till missbelåtenhet och svårigheter för köparna, vilka utan våda skulle kunna få sina önskemål uppfyllda, hade lantmätaren ansett ej tillrådligt.

Beträffande egendomens andel i torvmosseskiftet borde det, då det i en framtid kunde komma till användning, avsättas såsom gemensamt för alla lotterna.

Beträffande de båda alternativen ville uppskattningsnämnden i största möjliga mån söka tillmötesgå de personliga önskningsar, som framställdes, men önskade att skapa för framtiden bärkraftiga jordbruk och ansåge, att rent tillfälliga och personliga skäl ej finge inverka till rubbning härutinnan. Nämnden ansåge olämpligt att på styv och svårbrukad jord nyskapa ett jordbruk om 7.76 hektar åker, då innehavarna härå ej kunde erhålla full bärkning.

I anslutning härtill hade uppskattningsnämnden föreslagit försäljning av egendomen enligt alternativ I och därvid åsatt följande värden.

Litt. A. Ägofigurer av 41, av 62, av 63, av 74, av 157, 158, av 159, av 173, av 174, 175—229, av 254, av 255, 256—259, av 260, 330—349, av 350, 351—399, av 400, av 401, av 402, av 403, 404, av 405, av 406, 407—410, av 411, av 412, av 413, av 414, av 415 och av 416. Areal 45.276 hektar, varav 35.236 hektar tomt och åker samt 10.04 hektar annan mark. Saluvärde 32,350 kronor, varav 1,748 kronor 8 öre för växande skog och 150 kronor för del i allmänning. Arrendevärde 1,080 kronor.

Litt. B. Ägofigurer 1—40, av 41, 42—61, av 62, av 63, 64—73, av 74,

75—156, av 157, av 159, 160—172, av 173, av 174, av 400, av 401, av 402, av 403, av 405, av 406 och av 411. Areal 49.758 hektar, varav 46.423 hektar tomt och åker samt 3.335 hektar annan mark. Saluvärde 42,170 kronor, varav för växande skog 19 kronor 31 öre och för andel i allmänning 200 kronor. Arrendevärde 1,450 kronor.

Litt. C. Ägofigurer 230—253, av 254, av 255, av 260, 261—329 och av 350. Areal 24.304 hektar, varav 20.103 hektar tomt och åker samt 4.201 hektar annan mark. Saluvärde 14,975 kronor, varav för växande skog 593 kronor 12 öre samt för andel i allmänning 100 kronor. Arrendevärde 510 kronor.

Litt. D. Ägofigurer av 412, av 413, av 414, av 415, av 416 och 417—467. Areal 14.822 hektar, varav 11.064 hektar tomt och åker samt, 3.758 hektar annan jord. Saluvärde 10,000 kronor, varav 584 kronor 90 öre för växande skog, 50 kronor för del i allmänning samt 1,500 kronor för arrendatorn Andersson tillhöriga byggnader. Arrendevärde 285 kronor.

Egendomens arrendevärde har uppskattats till 3,320 kronor.

Lotten litt. D hade värderats jämväl för upplåtelse under åborätt.

Lotten litt. A innehades av Anders Johan Andersson, som under 32 år efter sina föräldrar väl brukat densamma och förklarat sig villig att förvärva lotten. Då han vore en dugande, strävsam och i orten med allmänt förtroende betrodd man, hade uppskattningsnämnden tillstyrkt försäljning av lotten till Andersson för ovan angivna köpeskillning att erläggas under 6 år med en sjättedel årligen.

Lotten litt. B önskade innehavaren, Carl Johan Engelbrektsson, som efter sina förfäder innehaft och väl värdat densamma i 11 år, inköpa mot köpeskillningens erläggande med en sjättedel i 6 år. Då han hade de bästa vitsord och visat sig vara en dugande jordbrukare, hade uppskattningsnämnden tillstyrkt försäljning till honom.

Lotten litt. C hade innehavaren, Fridolf Brandt, som efter sina förfäder i 22 år väl skött densamma och där ägde alla husen, anhållit att få inköpa med betalning av en sjättedel om året i 6 år. Uppskattningsnämnden hade tillstyrkt ansökningen, då Brandt visat sig vara en redbar och dugande man.

Lotten litt. D önskade dess innehavare, E. Brandt, som i 20 år brukat densamma, förvärva på egnahemsvillkor. Samma ansökning hade muntligen framförts av en son till arrendatorn A. J. Andersson, Sigfrid Andersson. Ehuru denne torde hava större kvalifikationer än Brandt, hade uppskattningsnämnden dock ansett, att Brandt på grund av sitt långa innehav hade företräde och tillstyrkte hans ansökning. Husen å denna brukningsdel tillhörde arrendatorn Andersson och hade värderats, boningshuset till 800 kronor, ladugården till 500 kronor och stallet till 200 kronor, eller tillsammans 1,500 kronor. Uppskattningsnämnden hade ansett, att dessa hus borde inlösas av kronan för det föreslagna priset, varmed arrendatorn förklarat sig nöjd.

Länsstyrelsen har biträtt uppskattningsnämndens förslag till egendomens disposition.

Överjägmästaren i Västra distriktet har ej haft något att erinra mot försäljning av egendomen.

Överlantmätaren har biträtt distriktslantmätarens förslag till försäljning av egendomen enligt alternativ II och såsom skäl härtill, under omnämnande av vissa parallellfall vid angränsande gårdar, framhållit att, för att icke riskera, att ägolotten litt. A skulle bli överbebyggd, denna ägolott borde

tilldelas så mycket åkerjord som utan våda för den blivande lotten litt. D kunde ske, samt att en bättre ågoanordning och redigare form erhöles enligt alternativ II.

Beträffande egendomens andel i torvmosseskiftet har överlantmätaren biträtt uppskattningsnämndens förslag till densammes fördelning. Ågolotten B borde, såsom varande den största, vid en blivande avstyckningsförrättning anses utgöra stamfastighet med bibehållande av hemmanets mantal.

Härjämte har överlantmätaren meddelat, att vare sig det ena eller andra alternativet till egendomens uppdelning komme till genomförande, intet syntes vara att erinra ur de synpunkter, som jorddelningslagen föreskrev såsom villkor för avstyckning.

På föranstaltande av domänstyrelsen har *uppskattningsnämnden* verkställt saluvärdering av lotterna litt. A och D enligt alternativ II, varvid desamma åsatts följande saluvärden.

Litt. A. Ågofigurer av 41, av 62, av 63, av 74, av 157, 158, av 159, av 173, av 174, 175—229, av 254, av 255, 256—259, av 260, 330—349, av 350, 351—399, av 400, av 401, av 402, av 403, 404, av 405, av 406, 407—410, av 411, av 412, av 413, 414—422, 436—441, av 446 och av 447. Areal 51.204 hektar, varav 38.54 hektar tomt och åker och 12.664 hektar annan mark. Saluvärde 35,730 kronor, varav 2,185 kronor 63 öre för växande skog samt 150 kronor för del i allmänning.

Litt. D. Ågofigurer av 412, av 413, 423—435, 442—445, av 446, av 447 och 448—467. Areal 8.894 hektar, varav 7.76 hektar tomt och åker samt 1.134 hektar annan mark. Saluvärde 7,190 kronor, varav 147 kronor 35 öre för växande skog, 50 kronor för del i allmänning samt 1,500 kronor för byggnader.

Härjämte har uppskattningsnämnden förklarat, att den ansåge, att förbehåll om återköpsrätt ej behövde ifrågakomma beträffande någon av de till försäljning ifrågasatta lotterna, att, om sådant förbehåll dock gjordes, de föreslagna köpeskillningarna borde minskas med 16 procent, att annat förbehåll ej behövde göras, samt att sådan brist ej förekomme, som behövde i protokollet antecknas.

Arrendevärdena hava uppskattats till 1,430 kronor för lotten litt. A och till 290 kronor för lotten litt. D.

Med skrivelse den 14 november 1930 har *domänstyrelsen*, som föranstaltat om egendomens utarrendering till den 14 mars 1932, underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning, och därvid anfört följande.

Styrelsen ansåge, att egendomen borde försäljas och därvid upplåtas i fyra lotter litt. A, B, C och D med i alternativ II angivna arealer.

Mot de föreslagna saluvärdena hade styrelsen ej något att erinra, men borde värdena å lotterna litt. A, B och C, med hänsyn till att desamma beräknats under förutsättning, att köpeskillningarna finge erläggas räntefritt under loppet av 6 år, men försäljning av lotterna nu skulle ske jämlikt förordningen den 6 juni 1929, reduceras med 12 procent. Dock borde saluvärdena slutligen fastställas först sedan vid blivande avstyckningsförrättning å egendomen bestämts, hur stor del av egendomens andel i allmänningen, vilken andel borde fördelas på de olika lotterna, komme att belöpa å varje lott.

Styrelsen föresloge alltså, att saluvärdena å de olika lotterna — desammes andelar i allmänningen oberäknade — fastställdes till 31,310 kronor för

lotten litt. A, till 36,935 kronor för litt. B, till 13,090 kronor för litt. C samt till 7,140 kronor för litt. D.

Lotten litt. D borde utbjudas till försäljning, sedan arrendatorn Andersson medelst skriftlig handling förbundit sig att, därest försäljning av lotten komme till stånd, till kronan som dess egendom överlämna honom tillhöriga å lotten befintliga byggnader, nämligen boningshus, ladugård och stall, mot ett ersättningsbelopp av tillhoppa 1,500 kronor.

Uppskattningsnämndens förslag rörande hembuds rätt biträdades av styrelsen. Förbehåll om återköps rätt borde icke förekomma.

De särskilda lotternas innehavare hade beretts tillfälle yttra sig, huruvida de önskade förvärva lotterna till de föreslagna saluvärdena, men hade några yttranden till styrelsen icke inkommit.

I fråga om de två alternativen för egendomens styckning finner jag med hänsyn till den förebragta utredningen alternativ II vara att föredraga samt ansluter mig jämväl i övrigt till domänstyrelsens förslag. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, Departements-
chefen.

att av kronoegendomen $\frac{3}{4}$ mantal Brandsöl nr 2 Anders Bengtsgården i Särestads socken av Skaraborgs län må jämlikt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m försäljas

dels lotten litt. A om 51.204 hektar med hembuds rätt enligt 9 § i förordningen för Anders Johan Andersson,

dels lotten litt. B om 49.758 hektar med hembuds rätt enligt samma § för Carl Johan Engelbrektsson,

dels lotten litt. C om 24.304 hektar med hembuds rätt enligt samma § för Fridolf Brandt,

dels ock, sedan arrendatorn Anders Johan Andersson medelst skriftlig handling förbundit sig att, därest försäljning av lotten litt. D kommer till stånd, till kronan såsom dess egendom överlämna honom tillhöriga å denna lott befintliga hus mot ett ersättningsbelopp av 1,500 kronor, lotten litt. D om 8.894 hektar med därå befintliga hus med hembuds rätt enligt ovannämnda § för E. Brandt,

med iakttagande i övrigt, att lotternas saluvärden bestämmas till av domänstyrelsen föreslagna belopp, ökade med värdet av den del av egendomens andel i allmänning, som kan komma att tilläggas respektive lotter, att lotterna må tillträdas den 14 mars 1932, att lotterna försäljas i det skick, de vid tillträdet befinna sig, att endast kronoegendomen tillhöriga byggnader och anläggningar ingå i försäljningarna,

samt med åliggande för domänstyrelsen att, med avseende å vad ovan anförts beträffande allmänningandelen, efter det avstyckning verkställets slutligen fastställa saluvärdena å lotterna.

12:o.

Tjäva eller
Tiavad nr 11
Frugården i
Skaraborgs
län.

Den 29 juni 1928 har Kungl. Maj:t med riksdagen (prop. nr 210, p. 63; R. skr. nr 265) förordnat bland annat, att, sedan kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Tjäva eller Tiavad nr 11 Frugården i Tidavads socken av Skaraborgs län blivit genom vederbörlig lantmåteriförrättning delad i sex i nämnda proposition nr 210 angivna lotter, samma lotter finge var för sig försälas, däribland ett område om 1.595 hektar enligt då gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar med hembuds rätt för Vilhelm Lindgren samt egendomens huvudgård *antingen* till arrendatorn Richard Larsson för en köpeskilling av 48,825 kronor att erläggas med en sjättedel vid tillträdet den 14 mars 1929 och en sjättedel den 14 mars varje av nästföljande fem år samt under villkor, bland andra, att köparen skulle svara för de å lotten för tiden efter tillträdesdagen belöpande annuiteter å ett egendomen åvilande odlingslån, *eller*, därest Larsson icke begagnade sig av medgivandet att förvärva lotten, å offentlig auktion till den högstbjudande under de i Kungl. Maj:ts brev den 29 maj 1874 stadgade villkor med tillträdes rätt för köpare den 14 mars 1929 och under, bland andra, nyssnämnda villkor beträffande det egendomen åvilande odlingslånet.

Vid å egendomen hållen avstyckningsförrättning har det till försäljning till Vilhelm Lindgren avsedda området betecknats med litt. Ec, och utgör huvudgården den efter avstyckningen kvarvarande stamfastigheten. Därefter hava erforderliga försäljningsåtgärder vidtagits.

Förenämnde Lindgren har därvid den 15 februari 1930 anmält, att han med hänsyn till beskaffenheten av lotten litt. Ec icke kunde ingå på de för lotten, vilken åsatts ett saluvärde av 1,200 kronor, föreskrivna betalningsvillkoren, men att han vore villig bestämma sig för köpet, om köpesumman fastställdes till 1,000 kronor. I ett häröver avgivet yttrande har domänintendenten med hänsyn till de fallande jordpriserna och att salulotten vore belastad med odlingslån, vilket vid uppskattningstillfället ej anmärktes, tillstyrkt antagandet av Lindgrens anbud. På av domänstyrelsen given anledning har sedermera ny värderingsförrättning hållits å lotten av domänintendenten. Av instrumentet häröver inhämtas i huvudsak följande.

Lindgren äger lägenheten Marielund nr 1 (7²), avsöndrad från $\frac{1}{2}$ mantal Tidavad nr 7 Finnagården, vilken lägenhet innehåller 2.91 hektar tomt och åker och är bebyggd med Lindgren tillhöriga hus, som lämna nöjaktig bostad åt honom och hans familj. Domänintendenten ansåg, att sagda lägenhet icke kunde lämna Lindgren nödtorftig bärgning och att lägenheten

skulle avsevärt vinna genom tillägg av lotten litt. Ec. Jämlikt uppgift av överlantmätaren mötte ur jorddelnings- och fastighetsbildningssynpunkt icke hinder för en sammanläggning av fastigheterna. Av ett den 9 oktober 1915 beviljat odlingslån, 33,290 kronor, belöpte å egendomen 2,080 kronor 63 öre, vilket belopp skulle återbetalas under tiden 1922—1947 med 3,583 kronor 79 öre, fördelat å årliga inbetalningar av 138 kronor 32 öre åren 1922—1946 och 125 kronor 79 öre år 1947. De debiterade annuiteterna hade erlagts till och med år 1929 eller med tillhoppa 1,106 kronor 56 öre, i följd varav återstode ett belopp av 2,477 kronor 23 öre, varav enligt förrättningshandlingarna lotten litt. Ec svarade med 9.88 procent eller 250 kronor 73 öre. Saluvärdet för lotten har vid förrättningen beräknats sålunda:

Enligt 1927 års värdering	kronor 1,200:—
Avgår odlingslån	» 250: 73
	<hr/>
	Återstår kronor 949: 27,

som avrundats till 950 kronor. Lindgren har i en av vittnen styrkt förklaring förbundit sig att av domänstyrelsen inköpa lotten för sagda belopp och att ikläda sig återstående annuiteter för lotten åvilande odlingslån.

Beträffande huvudgårdslotten, som saluvärderats till 48,825 kronor, därav 13,902 kronor 62 öre för skogsmark med växande skog, har Richard Larsson meddelat, att han icke såge någon möjlighet att förvärva lotten till angivna pris. På grund av de egendomen åvilande vattensänkningslånen, vilka onera i en snar framtid komme att ökas, ävensom de rådande dåliga konjunkturerna inom jordbruksnäringen måste nämligen enligt Larssons förmenande priset på egendomen anses orimligt högt. Det vore därför med verklig smärta, som han måste avsäga sig det medgivna hembudet till egendomen, vilken han för 22 år sedan övertagit och på alla sätt upparbetat såväl beträffande jord som byggnader. När han övertog gården, befann sig densamma i vanvård och förfall. Att han nedlagt ett oerhört arbete på gårdens iståndsättande kunde vem som helst se. Larsson hemställde därför, att domänstyrelsen måtte utverka, antingen att han finge köpa lotten för 45,000 kronor, vilken summa han — ehuru med tvekan — ansåge sig kunna betala utan att bliva ruinerad, eller att han finge på nytt arrendera lotten under ytterligare fem eller tio års tid.

Domänintendenten har anfört: Egendomen vore, såsom av uppskattningshandlingarna framginge, starkt beroende av frågan om Tidans—Kräftåns upprensning, vilken fråga under cirka 20 år legat under utredning och för närvarande vore underställd vattendomstolens prövning. Då egendomens saluvärde givetvis vore beroende på hurudan den slutliga domen, som i ogynnsamt fall kunde låta vänta på sig ännu 4 à 5 år, bleve, samt kostnaderna för utredning, laga syneförrättning och rättegångar, vilka påvilade den vattenskadade jorden, år från år ökades, vore det helt naturligt, att gårdens värde i och med avloppens försämring och kostnadernas ökning komme att sjunka. Sedan uppskattningen år 1927 ägde rum, hade även rotvärdet av skogen minskats. Domänintendenten ansåge det därför vara för kronan förmånligare att acceptera Larssons anbud än att invänta dom i målet och utdebitering av kostnaderna för den föreslagna avdikningen.

Länsstyrelsen har tillstyrkt, att köpeskillingen för huvudgårdslotten

med bibehållande av hembuds rätt för Larsson — nedsattes till 45,000 kronor.

Överjägmästaren har anfört: Priset å rotstående virkesposter förefölle visserligen att vara i nedåtgående, ehuru detta ej direkt kunde påvisas genom revirens rotförsäljningar, men vore det vid uppskattningen beräknade medelvärdet — 6 kronor per kubikmeter — så lågt, att detsamma fortfarande borde äga giltighet. Å andra sidan borde under rådande jordbrukskris jordbruksegendomar vara mindre efterfrågade och priset sålunda sjunkande, varför överjägmästaren ansåge den av Larsson erbjudna köpeskillingen tillfredsställande och förordade anbudets antagande.

Domänstyrelsen har i skrivelse den 15 augusti 1930 underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning samt meddelat, att lotten litt. Ec vore utarrenderad för tiden 14 mars 1930—14 mars 1931 till Lindgren mot ett arrende av 75 kronor och att huvudgårdslotten vore utarrenderad för samma tid till Richard Larsson mot 1,170 kronor. Beträffande själva saken ville styrelsen med avseende å vad i ärendet förekommit rörande saluvärdet för lotten litt. Ec hemställa, att detsamma måtte nedsättas till 950 kronor med förbindelse för köparen att svara för på lotten belöpande andel av annuiteterna av kronogendomen åvilande odlingslån.

I fråga om den föreliggande ansökningen beträffande huvudgårdslotten ansåge sig styrelsen icke kunna tillstyrka ett frångående av den stadgade ordningen för försäljningen av sagda lott.

Under hand har från domänstyrelsen meddelats, att ifrågavarande två lotter genom styrelsens försorg utarrenderats till den 14 mars 1932, lotten litt. Ec till Lindgren och huvudgårdslotten till Larsson.

*Departements-
chefen.*

Den ifrågasatta nedsättningen av köpesumman för huvudgården från 48,825 kronor till 45,000 kronor har tillstyrkts av samtliga myndigheter, som yttrat sig i ärendet, med undantag av domänstyrelsen. Huvudgårdens arrendator, som brukat egendomen i 22 år, är villig att betala högst sist nämnda pris, vilket av ortsmyndigheterna vitsordats vara för kronan tillfredsställande. På grund av vad i ärendet sålunda upplysts, vill jag förorda saluvärdets nedsättning till 45,000 kronor, en åtgärd som synes mig vara med hänsyn till såväl kronans som arrendatorns intressen den i nuvarande situation lämpligaste.

För lotten litt. Ec har ifrågasatts nedsättning av köpeskillingen från 1,200 kronor till 950 kronor. Såsom skäl för nedsättningen har, bland annat, åberopats, att lotten skulle vara belastad med ansvar för viss del av den på kronogendomen belöpande andelen av beviljat odlingslån. Ehuru med hänsyn till bestämmelsen i 19 kap. 24 § jorddelningslagen ägolotten icke torde hava dylikt ansvar, vill jag emellertid i betraktande av i övrigt föreliggande omständigheter icke motsätta mig, att köpesumman för lotten må nedsättas till 1,000 kronor, vilket belopp Lindgren i sin förberörda anmälan den 15 februari 1930 erbjudit sig att betala.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, med ändring av det i ämnet år 1928 fattade beslutet medgiva, att vid försäljning från kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Tjåva eller Tiavad nr 11 Frugården av Tidavads socken av Skaraborgs län saluvärdet må nedsättas å huvudgårdslotten från 48,825 till 45,000 kronor och å lotten litt. Ec från 1,200 till 1,000 kronor.

13:o.

Kronoegendomen $\frac{3}{4}$ mantal Berg nr 2 med lägenheten Røjningen eller Hallensberg i Västerfärnebo socken av Västmanlands län är utarrenderad för tiden till den 14 mars 1932 mot ett årligt arrende av 1,025 kronor. *Berg nr 2 med lägenheten Hallensberg i Västmanlands län.*

Med anledning av den förestående arrendeledigheten hava kronojordstyckningssakkunniga under år 1929 besiktigt egendomen. Vidare har domänstyrelsen från vederbörande domänintendent och hushållningssällskaps egnahemsnämnd införskaffat upplysningar angående egendomens lämplighet till upplåtelse i egnahemslägenheter eller åbolägenheter samt huruvida efterfrågan å dylika lägenheter funnes i orten. Den 13 september 1929 har sedermera uppskattningsförrättning hållits å egendomen i vederbörlig ordning. Av handlingarna i ärendet, varibland en av överlantmätaren N. Th. Schönström verkställd kopia av en av distriktslantmätaren Frey Torbjörnsson år 1921 avkopierad karta över egendomen, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 27 kilometer från Sala stad och 17 kilometer från Rosshyttans järnvägsstation, innehåller enligt ett av distriktslantmätaren Ragnar Grebius den 27 januari 1930 uppgjort förslag till avstyckning från egendomen 111.856 hektar, varav 1.09 hektar tomtmark, 28.32 hektar åker, 6.6 hektar äng och 75.846 hektar avrösningsjord.

Abyggnaden är god och motsvarar egendomens behov. Byggnadsunderhållet kan anses tillfredsställande.

Åkerjorden är belägen i fyra från varandra skilda områden, Hemgårdet, Josuvreten, Hallensberg eller Røjningen och Svedbo äng. Med undantag för den ganska obetydliga ägan Svedbo äng med rätt god lermylla å god leralv är åkern dålig.

Enligt beslut den 7 maj 1926 har Kungl. Maj:t medgivit arrendatorn av egendomen att för denna söka och vinna delaktighet i odlingslån för utförande av ett dikningsföretag, benämnt Svedbo dikningsföretag, med skyldighet för honom att gälda såväl de under då återstående arrendetiden å egendomen belöpande annuiteterna å lånet som ock vid arrendetidens slut den 14 mars 1932 ännu ogulden andel av samma lån. Berörda dikningsföretag berör endast Svedbo äng, och har egendomens andel i lånet, vars fördelning ännu icke av länsstyrelsen slutligen fastställts, beräknats till 8 kronor 14 öre årligen för tiden 1934—1958 och till 7 kronor 40 öre för år 1959.

Västerfärnebo elektriska distributionsförening u. p. a. har genom resolutioner den 2 september 1921 och den 24 oktober 1930 medgivits rätt att hava över egendomen framdragna elektriska ledningar.

Taxeringsvärdet utgör 30,100 kronor, varav 20,900 kronor för inägor och 9,200 kronor för skogen.

Kronojordstyckningssakkunniga hava anfört följande. Egendomens åkerjord vore belägen i förberörda fyra särskilda skiften. I en utkant å Hemgården funnes en med nuvarande arrendatorns fader tillhörigt boningshus försedd lägenhet om cirka 0.25 hektar. Vid besiktningstillfället gjordes ansökning om rätt att få friköpa tomtområdet i fråga. Då hinder för området skiljande från egendomen icke syntes föreligga, förordade de sakkunniga berörda ansökning. Beträffande egendomen i övrigt inbjöde jordens splittrade belägenhet till en uppdelning av denna i mindre brukningsenheter. På grund av den goda och rymliga åbyggnaden borde emellertid en sådan åtgärd icke ifrågasättas. De sakkunniga förordade, att egendomen bibehölls och ånyo utarrenderades.

Västmanlands läns hushållningssällskaps egnaheimsnämnd har anfört följande. Byggnaderna å egendomen vore goda och tillräckliga för gårdens behov. Mer än hälften av åkerjorden tillhörde Rönningen och vore belägen cirka 0.25 mil från gården. Egendomen skulle på grund av denna omständighet väl lämpa sig för styckning, men borde sådan icke ifrågakomma på grund av byggnadernas goda skick. Förutvarande arrendatorn, A. Westling, ägde ett gammalt boningshus, omedelbart intill gårdens byggnader och önskade få en tomt om cirka 1 hektar, varav hälften åker, avstyckad.

Uppskattningsnämnden har anfört följande. Framställning om åtkomst från egendomen för bildande av bostads- eller mindre jordbrukslägenheter hade inkommit endast från egendomens förre arrendator, den nuvarande arrendatorns fader A. Westling, som önskade inköpa en tomt. Förslag till avstyckning härutöver ansågo nämnden icke böra uppgöras.

Med hänsyn till det ringa, i ett flertal frånbelägna lotter fördelade åkerinnehavet och den svaga och otillförlitliga jordbeskaffenheten samt till att den nuvarande välbehållna åbyggnaden så småningom lede avgång i skick och värde, vilket icke kunde motvägas av åkerns successiva förbättring, anser nämnden rätta tidpunkten för egendomens avyttring vara inne. Nämnden föreslår på grund härav, att av följande å kartan angivna och i ett av distriktslantmätaren R. Grebius den 27 januari 1930 uppgjort förslag till avstyckning från egendomen närmare beskrivna lotter

lotten litt. B, bestående av äng och utmark, måtte bibehållas i kronans ägo,

lotten litt. Ba, en byggnadslägenhet, måtte försäljas till bemälda A. Westling och

lotten litt. Bb, en jordbrukslott i tre skiften, måtte försäljas.

I anslutning därtill har nämnden verkställt värdering av de till försäljning föreslagna lotterna på nedan angivet sätt.

Beträffande *lotten litt. B* har nämnden anslutit sig till jägmästarens förslag vid uppskattningsförrättningen, att lotten måtte bibehållas i kronans ägo såsom kronopark under benämning kronoparken Berg.

Lotten litt. Ba, belägen i egendomens södra del, innefattande en areal av 1.02 hektar, varav 0.73 hektar åker och 0.29 hektar avrösningsjord. Saluvärde 845 kronor, varav 25 kronor för växande skog. Arrendevärde 50 kronor. Lägenheten borde hembjudas förenämnde A. Westling, vilken

ägde en stuga a lotten och förklarar sig villig inköpa lotten mot det asatta värdet. Nämnden hade icke funnit skäl föreslå särskilda villkor angående lottens användning eller om återköpsrätt; därest sådant förbehåll komme att göras, borde saluvärdet upptagas till 720 kronor.

Lotten litt. Bb, fördelad i tre skitten, nämligen Hemgårdet med norr därom belägen utmark, Josuvreten med Hallensberg, å kartan angiven med röd gränsfärg mot egendomen i övrigt, samt Svedbo äng, ett åkerskifte, invid allmän väg. Arealen utgör 51.941 hektar, varav 1.09 hektar tomtmark, 27.59 hektar åker, 1.587 hektar äng och 21.674 hektar avrösningsjord. Saluvärde 27,915 kronor, varav 6,144 kronor 76 öre för utmark med växande skog och 100 kronor för kapitaliserade värdet av fisket i Svartån. Arrendevärdet 1,225 kronor. Enligt uppgift under hand från domänintendenten har nämnden icke funnit skäl föreslå särskilda villkor angående lottens användning eller om återköpsrätt; därest sådant förbehåll komme att göras, borde saluvärdet reduceras till 27,495 kronor.

Nämnden har föreslagit hembud vid lottens försäljning för egendomens nuvarande arendator C. V. Westling, vilken innehaft egendomen under arrende sedan år 1922, då han övertog arrendet efter fadern A. Westling, vilken arrenderat egendomen sedan år 1906. Båda arrendatorerna hade på ett förtjänstfullt sätt skött egendomen.

Därest arrendatorn begagnade sig av den ifrågasatta hembudsrätten, borde från den föreslagna köpeskillingen dragas det belopp, som på grund av bristande båtnad för arrendatorn genom verkställd täckdikning borde tillkomma denne. På grund av domänstyrelsens medgivande komme vid arrendetidens slut 7.83 hektar av egendomens åkerjord att vara täckdikade med rör. Nämnden har beräknat bristande gottgörelse för arrendatorn för kostnaderna för täckdikningen vid arrendeperiodens slut till 700 kronor, med vilket belopp arrendatorn vid inköp av huvudgården borde medgivas avdrag å köpeskillingen. Hembudsvärdet komme då att utgöra 27,215 kronor, vilket C. V. Westling förklarar sig villig erlægga för lotten.

Saluvärdet har beräknats efter egendomens tillstånd i fullgott skick.

Delägarskapet i odlingslånet har nämnden ansett icke böra inverka å salubeloppet utan föreslagit, att detsamma måtte överföras å blivande köpare av egendomen.

Därest arrendatorn icke begagnade sig av hembud vid egendomens försäljning, borde densamma utbjudas å auktion.

Överlantmätaren har förklarar, att intet syntes vara att erinra mot uppskattningsnämndens avstyckningsförslag.

Överjägmästaren har beräknat värdet å skogsmarken och skogen till lotten litt. Bb till endast 4,766 kronor 73 öre, i följd varav lottens totalvärde skulle komma att uppgå till i runt tal 26,535 kronor. Hembudsvärdet å lotten skulle sålunda bliva 25,835 kronor. Då emellertid egendomens arrendator förklarar sig villig att inköpa lotten för 27,215 kronor, torde med hänsyn till att en viss osäkerhet vidlåde värderingen såväl beträffande å-prisen för åker, äng, skogsmark och skog som de gjorda avdragen vara lämpligt, att värdena justerades så, att lottens hembudsvärde bleve 27,215 kronor. I övrigt hade överjägmästaren ej något att erinra mot uppskattningsnämndens förslag.

Domänstyrelsen har med skrivelse den 17 januari 1931 underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning samt därvid anfört följande: Mot för-

säljningen av lotten litt. Ba enligt förslaget torde anledning till erinran icke föreligga. Med hänsyn till vad uppskattningsnämnden anfört i fråga om huvudgården och då vederbörande arrendator önskade inköpa denna, borde försäljning jämväl av lotten litt. Bb nu genomföras. Beträffande saluvärdet å sistnämnda lott torde de av jägmästaren beräknade å-priserna vara något låga men syntes det för lotten beräknade saluvärdet 27,915 kronor vara fullt godtagbart. Därest arrendatorn skulle begagna sig av hembuds rätt vid huvudgårdens försäljning, borde denne, i enlighet med uppskattningsnämndens förslag och med stöd av bestämmelserna i 9 § tredje stycket i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m., medgivas avdrag å saluvärdet med 700 kronor för ej tillgodonjuten båtnad av verkställd täckdikning. Riksdagens medverkan till genomförande av försäljningen av lotten litt. Bb vore med hänsyn till arrendeavgiftens belopp erforderlig, och torde därför försäljningsfrågan i dess helhet böra underställas riksdagens prövning.

Departements-
chefen.

För egen del finner jag ej anledning till erinran mot domänstyrelsens nu framlagda förslag. Till frågan om dispositionen av den i kronans ägo kvarvarande delen av kronoegendomen eller lotten litt. B torde jag framdeles få återkomma, då riksdagens beslut i försäljningsfrågan föreligger. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att av kronoegendomen $\frac{3}{4}$ mantal Berg nr 2 med lägenheten Røjningen eller Hallensberg i Västerfärnebo socken av Västmanlands län må enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. med tillträdes rätt den 14 mars 1932 försäljas

dels lotten litt. Ba om 1.02 hektar med ett saluvärde av 845 kronor och hembuds rätt för A. Westling enligt 10 § i nyssnämnda förordning,

dels ock lotten litt. Bb om 51.941 hektar med ett saluvärde av 27,915 kronor och hembuds rätt enligt 9 § första stycket i förenämnda förordning för egendomens arrendator, C. V. Westling, och med rätt för denne att, därest han begagnar sig av hembuds rätten, erhålla avdrag å saluvärdet med 700 kronor, samt under villkor i övrigt, att köpare av fastigheten berättigas att utan ersättning bekomma det foder, arrendatorn kontrakt senligt är skyldig att utan ersättning avlämna vid arrendetidens slut, samt att det åligger köpare ansvara för de å egendomen för tiden

efter tillträdesdagen belöpande annuiteter å det egendomen åvilande odlingslånet,

skolande vid försäljningarna i övrigt iakttagas, att fastigheterna överlätas i det skick, vari de på grund av bestämmelserna i nu om egendomen gällande arrendekontrakt skola av arrendatorn avlämnas, samt att köpare av fastigheterna äro skyldiga att respektera den Västerfärnebo elektriska distributionsförening u. p. a. jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 2 september 1921 och den 24 oktober 1930 medgivna rätt att hava elektriska ledningar framdragna över egendomen.

14:o.

Kronoegendomen 1 mantal Gesala nr 3 i Romfartuna socken av Västmanlands län är utarrenderad för tiden till den 14 mars 1932 mot ett årligt arrende av 1,610 kronor.

*Gesala nr 3
i Västman-
lands län.*

Med anledning av den förestående arrendeledigheten hava kronojordstyckningsakkunniga under år 1929 besiktigat egendomen. Vidare har domänstyrelsen från vederbörande domänintendent och hushållningssällskaps egna-hemsnämnd införskaffat upplysningar angående egendomens lämplighet till upplåtelse i egnahemslägenheter eller åbolägenheter samt huruvida efterfrågan å dylika lägenheter funnes i orten. Å egendomen har sedermera uppskattningsförrättning hållits i vederbörlig ordning. Av handlingarna i ärendet, däribland en av överlantmätaren Werner Nordenstedt år 1929 efter senast upprättade kartor över egendomen sammanställd karta med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 15 kilometer från Västerås stad samt 3 kilometer från Hedensbergs och 7 kilometer från Tillberga järnvägsstationer, har en areal av 156.5356 hektar, varav 0.847 hektar tomt, 39.398 hektar åker, 1.319 hektar äng, 0.131 hektar betes- och skogsmark, 0.749 hektar impediment och 114.0916 hektar avrösningsjord.

Av egendomens åbyggnader äro samtliga i gott stånd med undantag av manbyggnaden, som saknar nödig sockel och är i jorden nedsjunket samt ganska trång och osund, men väl underhållen, ävensom drängstugubyggnaden, som är gammal, men i skäligt stånd.

Åkerjorden är fördelad på två områden, Hemgårdet med huvudsakliga delen av åbyggnaden, samt utågan Kärret, bebyggd med en lada. Sammansättningen av den norr om bygdevägen, fig. 143 å kartan, liggande åkern utgöres av ganska stel, till sina mellersta delar något grund lerjord, i övrigt av lermylla. Den söder om samma väg liggande åkern består av bördig lermylla i sydlig lutning. Ågan Kärret bildas av något magrare leror med kallare botten, numera dock torrlagd och förbättrad.

Jämlikt resolution den 17 september 1920 har Tillberga—Hubbo elektriska

distributionsförening u. p. a. medgivits rätt att hava över egendomen framdragna elektriska ledningar.

Egendomen har andel i Norrbo häradsallmänning med en årlig utdelning av $2\frac{1}{2}$ kubikmeter virke och kontant 30 kronor.

Taxeringsvärdet utgör 47,200 kronor, varav 34,000 kronor för inägor och 13,200 kronor för skogsmark.

Kronojordstyckningssakkunniga hava anfört följande. Då boningshuset vore äldre, nedsjunket i marken och i behov av nybyggnad samt kostnaderna härför beräknats till 9,000 kronor, kunde ifrågasättas, huruvida det icke vore med kronans fördel mera förenligt att nu försälja egendomen. Vederbörande arrendator, som ägde en egendomen angränsande gård om cirka 21 hektar åker, hade vid besiktningstillfället uttalat en önskan att få friköpa kronoegendomen för att tillgodose behovet av jordbruk åt sina tre söner, vilka vore i åldern 21—30 år. De sakkunniga hava i anslutning till vad sålunda förekommit förordat, att egendomens jordbruk jämte nödig skogsmark försälldes i en lott.

Domänintendenten och *Västmanlands läns hushållningssällskaps egna-hemsnämnd* hava föreslagit egendomens förnyade utarrendering.

Uppskattningsnämnden har med hänsyn till kostnaderna för nybyggnad av manbyggnaden — cirka 10,000 kronor — jämfört med det på grund av ett begränsat åkerinnehav ringa årliga arrendebeloppet förordat försäljning av huvudgården med lämplig tilldelning skogsmark. Enligt uppskattningsinstrumentet har denna lott, vars areal uppgår till 76.944 hektar, åsatts ett värde av 48,930 kronor. Vid bestämmandet av saluvärdet hava uppskattningsnämndens ledamöter haft olika uppfattningar om värdet av åkerjorden. Sålunda har ordföranden för tomt och bättre åker föreslagit ett värde av 875 kronor per hektar och de båda ledamöterna respektive 850 och 1,000 kronor. För den sämre åkerjorden hade ordföranden föreslagit 775 kronor per hektar och en var av ledamöterna 700 kronor. På grund av bestämmelserna i 6 punkten kungörelsen den 4 juni 1908 angående förändrade grunder för förvaltningen av kronans jordbruksdomäner sådan densamma lyder enligt kungörelsen den 6 juni 1929 (nr 177) jämförda med kungörelsen samma dag nr 179, § 4, — vilka bestämmelser reglera det fall, då uppskattningsnämnden ej är enig — torde ordförandens mening böra gälla beträffande värdet av tomt och bättre åker samt ledamöternas beträffande sämre åker, och skulle saluvärdet då utgöra 48,403 kronor 18 öre enligt följande värdering.

Tomt och bättre åker	33.245 hektar	à 875 kronor	29,089: 38
Sämre åker	7	» à 700 »	4,900: —
Äng	1.319	» à 200 »	263: 80
Utmark med impediment och växande skog	35.38	» »	13,300: —
Avkomst av häradsallmänningen:			
$2\frac{1}{2}$ m ³ virke à 5 kronor och 30 kronor kapitaliserade à 5 %			
(42: 50)			
			850: —
Summa 76.944 hektar			48,403: 18.

Vid saluvärderingen uppskattades egendomen i fullgott stånd och efter därå verkställd utstämpling av skog för nedbringande av saluvärdet. Nämnden har icke funnit skäl föreslå särskilda villkor angående egendomens an-

vändning eller om återköpsrätt; därest sådant förbehåll komme att göras, borde saluvärdet upptagas till 41,595 kronor.

Arrendevärdet har uppskattats till 1,925 kronor under förutsättning att kronan betalade å egendomen belöpande skatter.

Uppskattningsnämnden har föreslagit hembud vid ifrågavarande ägolotts försäljning för arrendatorn Karl Gustafsson, vilken sedan år 1905 innehaft egendomen och väl brukat densamma. Därest denne icke skulle begagna sig av medgiven förköpsrätt, borde egendomen försäljas å auktion.

Beträffande egendomen i övrigt borde densamma ställas under skogsstatens vård och förvaltning.

Kronoegendomens arrendator, bemålde Gustafsson, hade för undertecknande tillställts skriftligen avfattad förklaring att han önskade förvärva egendomen för ett saluvärde av 48,930 kronor, men hade Gustafsson återställt skriften utan att underteckna densamma.

Överlantmätaren har meddelat, att jorddelningslagens bestämmelser icke torde lägga hinder i vägen för fastighetens styckning i enlighet med ifrågavarande förslag.

Överjämstaren har ej haft något att erinra i ärendet.

Med utlåtande den 30 december 1930 har *domänstyrelsen* underställt detta ärende Kungl. Maj:ts prövning samt därvid för egen del anfört följande.

Styrelsen hade ej något att erinra mot att huvudgården försåldes mot ett till 48,400 kronor avrundat saluvärde. Styrelsen hade anmodat egendomens arrendator, bemålde Karl Gustafsson, att till styrelsen inkomma med förklaring, huruvida han ville inköpa huvudgården för ett saluvärde av 48,400 kronor, men hade sådant ej till styrelsen inkommit.

Då uttrycklig förklaring från Gustafsson att han ej önskade inköpa huvudgården för sistberörda saluvärde ej avlämnats, föresloge styrelsen, att huvudgården hembjödtes honom, men att Kungl. Maj:t måtte förordna att, därest Gustafsson ej begagnade sig av honom medgiven hembudsrätt vid huvudgårdens försäljning, densamma skulle försäljas å auktion.

Förbehåll om återköpsrätt ansåge styrelsen icke böra ifrågakomma.

Vid försäljningen borde förbehåll göras om rätt för köpare av utstämplad skog att få avverka och bortföra densamma till den 1 maj 1933.

Egendomens andel i häradsallmanningen borde helt tilläggas försäljningslotten.

För den i kronans ägo kvarvarande delen av egendomen borde rätt till utfartsväg över försäljningslotten beredas genom servitut å lotten.

Jag ansluter mig till förslaget om egendomens disposition på i huvudsak det sätt domänstyrelsen förordat. Med hänsyn bland annat till önskvärdheten av att nuvarande arrendatorn Karl Gustafsson må bliva köpare av egendomen synes mig emellertid anledning föreligga för jämkning nedåt av det föreslagna saluvärdet, vilket synes mig vara högt, och att i samband härmed förbehåll om återköpsrätt stadgas. För min del vill jag ifrågasätta, att saluvärdet bestämmes till 41,600 kronor, vilket belopp uppskattningsnämnden funnit skäligt vid försäljning under förbehåll om återköpsrätt. Därest arrendatorn ej begagnar sig av hembudsrätten, torde området få

*Departements-
chefen.*

säljas på sätt domänstyrelsen föreslagit. Till frågan om dispositionen efter den 14 mars 1932 av det skogsskifte, som skulle kvarbliva i kronans ägo, torde jag få återkomma, sedan riksdagens beslut i försäljningsfrågan föreligger.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att av kronoegendomen 1 mantal Gesala nr 3 i Romfartuna socken av Västmanlands län må med tillträdesrätt den 14 mars 1932 försäljas förberörda område om 76.944 hektar enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. *antingen* med ett saluvärde av 41,600 kronor och hembuds rätt enligt 9 § i förordningen för egendomens arrendator, Karl Gustafsson, samt med förbehåll om skyldighet för köparen att använda området för jordbruk och om rätt för kronan att under en tid av tio år från tillträdet köpa området åter enligt lagen om återköpsrätt till fast egendom *eller*, därest Gustafsson ej begagnar sig av hembuds rätten, med ett saluvärde av 48,400 kronor enligt 15 § i sagda förordning,

under villkor i övrigt, *att* fastigheten överlåtes i det skick, vari den på grund av bestämmelserna i nu om egendomen gällande arrendekontrakt skall av arrendatorn avlämnas, *att* köpare berättigas att utan ersättning bekomma det foder, som arrendatorn kontraktensligt är skyldig att avlämna vid arrendetidens utgång, *att* köpare av å området utstämplad skog må äga rätt att avverka och bortföra denna intill den 1 maj 1933, *att* kronan förbehålles rätt till utfartsväg över området, *samt att* köpare av ifrågavarande område har skyldighet att respektera den Tillberga—Hubbo elektriska distributionsförening u. p. a. medgivna rätt att hava elektriska ledningar framdragna över egendomen.

15:o.

Aspa nr 5 i
Västmanlands
län.

Kronoegendomen 1 mantal Aspa nr 5 i Björskogs socken av Västmanlands län är utarrenderad för tiden till den 14 mars 1932 mot ett årligt arrende av 1,600 kronor.

Med anledning av den förestående arrendeledigheten hava kronojordstyckningssakkunniga under år 1929 besiktigat egendomen, och har domänstyrelsen från vederbörande domänintendent och hushållningssäll-

skaps egnahemsnämnd införskaffat upplysningar angående egendomens lämplighet till upplåtelse i egnahemslägenheter eller åbolägenheter samt huruvida efterfrågan å dylika lägenheter funnes i orten. Den 23 oktober 1929 har sedermera uppskattningsförrättning å egendomen påbörjats och den 3 februari 1930 avslutats. Av handlingarna i ärendet, däribland en kopia av en av distriktslantmätaren Pehr Båth år 1921 upprättad karta över egendomen samt en efter nämnda karta av bemålde Båth år 1929 genom kopiering och komplettering upprättad karta, utvisande förslag till avstyckning från fastigheten, med beskrivningar, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 9 kilometer från Arboga stad och 2 kilometer från Valskogs järnvägsstation, har en areal av 59.882 hektar, varav 39.676 hektar åker, 4.397 hektar äng och 15.809 hektar avrösningsjord.

Kronans åbyggnad är i stort sett ganska god med undantag för ladugården, vilken i vissa och betydande delar är nedrutten, trång och otidsenlig och kräver nybyggnad, samt i viss mån för det ganska trånga stallet. Underhållet av byggnaderna bör anses såsom tillfredsställande.

Åkerjorden utgöres i de norra delarna av egendomen av fast, god lera, i de södra av lättare lera, svämpera med här och var förekommande askjordar.

Egendomen har andel i Åkerbo härads allmänning med en årlig utdelning av fem kubikmeter virke och 35 kronor.

Återbetalningsskyldighet åvilar egendomen för viss del av ett genom Kungl. Maj:ts brev den 9 november 1922 beviljat odlingslån för torrläggning av vattenskadade marker, tillhörande Aspa med flera egendomar i Björskogs socken.

Jämlikt Kungl. Maj:ts resolution den 21 mars 1922 har Viby elektriska distributionsförening u. p. a. medgivits rätt att hava elektriska ledningar framdragna över egendomen.

Tageringsvärdet å egendomen har upptagits till 33,700 kronor, varav 1,400 kronor för skogsmark och växande skog.

Kronojordstyckningssakkunniga hava ansett, att, då nytt stall och i varje fall ny ladugård behövde uppföras, egendomen lämpligen borde försäljas. Ungefär hälften av egendomens åkerjord vore belägen avlägset från huvudgården, vettande ned mot Arbogaån och något lidande av vatten från ån. Egendomen kunde upplåtas i en lott, eventuellt i två ungefärligen lika lotter, den ena innefattande jorden till byggnaderna och den andra jorden i utskiftet, den senare lotten obebyggd.

Domänintendenten i länet har föreslagit egendomens försäljning i befintligt skick.

Egnahemsnämnden har förordat egendomens försäljning i tre lotter, en omfattande huvudgården om cirka 22 hektar åker samt två innehållande vardera 10 hektar åker, samtliga lotter med tillägg av en del annan mark, samt framhållit, att efterfrågan hos nämnden å egnahemslotter för närvarande vore liten men att detta delvis torde bero därpå, att tillgången å lägenheter på sista tiden varit ringa.

I anslutning till dessa uttalanden uppdrog domänstyrelsen åt uppskattningsnämnden att verkställa uppskattning för försäljning av dels hela egendomen i en lott, dels egendomen uppdelad i två ungefärligen lika stora lotter, huvudgården och en obebyggd lott.

Uppskattningsnämnden har anfört följande. Vid uppskattningsförrättningen hade egnahemsnämndens ombud vid förrättningen framhållit, att den obebyggda, till försäljning föreslagna lotten tvivelsutan finge den omfattning och det höga värde, att utsikt till erhållande av egnahems-lån därå vore utesluten, och att han av denna orsak förordade, att denna lott uppdelades på två försäljningsområden, ettvar med sträckning från Arboga å och upp till vägen fig. 101, 108 å 1921 års karta och en areal av 10 hektar åker. Sistnämnda två lotter hade å avstyckningskartan betecknats med litt. Ka och Kb.

Framställningar om åtkomst från egendomen för bildande av bostads- eller mindre jordbrukslägenheter hade icke inkommit till nämnden.

Uppskattningsnämnden, som ej ansett sig kunna biträda egnahemsnämndens berörda förslag utan förordade egendomens försäljning i en lott, har i enlighet med av domänstyrelsen lämnade direktiv verkställt saluvärdering av egendomen dels i en lott, alternativ I, dels i två lotter, alternativ II, på följande sätt.

Alternativ I.

Egendomens försäljning i en lott. Saluvärde: 35,625 kronor, varav 2,240 kronor för avrösningsjord och växande skog samt 1,200 kronor för kapitaliserad allmäningsutdelning. Vid fall av hembudsrätts tillerkännande åt arrendatorn borde saluvärdet med hänsyn tagen till bristande gottgörelse åt arrendatorn för verkställd täckdikning minskas till 34,890 kronor. Arrendevärdet har uppskattats till 1,600 kronor.

Uppskattningsnämnden har föreslagit hembuds rätt vid egendomens försäljning för arrendatorn, A. J. Persson, ehuru denne vid arrendetidens utgång innehåft egendomen å arrende under endast sju år, enär arrendatorn under arrendetiden med energi och ett målmedvetet arbete på ett erkännansvärt sätt befrämjat egendomens jordbruk genom täckdikning av en avsevärd del av åkern, anläggning av betesvallar och förbättrad ytberedning och vård av egendomen i allmänhet.

Vid försäljning av egendomen utan hembud borde det skick, vari ladugården befunne sig, vederbörligen beaktas, så att saluvärdet, då brister-na å denna byggnad torde kunna uppskattas till 1,750 kronor, höjdes med sistnämnda belopp till 37,375 kronor.

Nämnden har icke funnit skäl föreslå särskilda villkor angående egendomens användning eller om återköpsrätt; därest sådant förbehåll kom-me att göras, borde saluvärdet upptagas till 28,660 kronor vid hembuds-rätt för arrendatorn samt till 31,770 kronor vid försäljning utan hembud.

Alternativ II.

Huvudgården, å avstyckningskartan betecknad med litt. K, med en areal av 32.76 hektar, varav 20.287 hektar åker, 2.988 hektar äng och 9.485 hektar avrösningsjord och impediment, har saluvärderats till 19,625 kronor, varav 1,600 kronor för avrösningsjord med växande skog samt 480 kronor för allmäningsutdelning. Arrendevärdet för denna lott har beräknats till 870 kronor.

Vid hembud till Persson borde saluvärdet med hänsyn tagen till verkställd täckdikning bestämmas till 18,890 kronor samt vid försäljning utan hembud, på grund av vad ovan andragits beträffande ladugårdens beskaffenhet, höjas till 21,375 kronor.

Vid förbehåll om särskilda villkor eller återköpsrätt, som ej förordades

av nämnden, borde saluvärdet nedsättas till 16,060 kronor vid hembud och till 18,170 kronor vid försäljning utan hembud.

Egendomen i övrigt, å kartan betecknad med litt. Ka + Kb med en areal av 26.998 hektar, varav 19.389 hektar åker, 1.3 hektar äng och 6.309 hektar avrösningsjord och impediment, har saluvärderats till 13,610 kronor, varav 640 kronor för avrösningsjord och växande skog samt 720 kronor för utdelning från häradsallmänning. Arrendevärdet har beräknats till 555 kronor.

Vid förbehåll om särskilda villkor eller återköpsrätt, som ej förordats av nämnden, borde saluvärdet minskas till 11,570 kronor.

Lotten borde försälas enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176).

Envar av lotterna hava åborättsvärderats.

Egendomens arrendator har för underskrift förelagts skriftlig förklaring, att han önskade förvärva egendomen i dess helhet för ett saluvärde av 34,890 kronor, men har arrendatorn ej velat underskriva denna.

Överjägmästaren har ur skogssynpunkt ej haft något att erinra mot att egendomen försälldes eller mot den verkställda värderingen av kronoegendomens utmark med skog.

Överlantmätaren i länet har meddelat, att ur de synpunkter, som omförmälas i 19 kap. jorddelningslagen, förslaget om avstyckning av lotterna litt. Ka och Kb var för sig (egnahemsnämndens förslag) eller som en lott icke gäve anledning till någon erinran, men att dock det sistnämnda förslaget vore att förorda.

Överlantmätaren har vidare framhållit.

Vid den 25 september 1850 fastställt laga skifte å Aspa by hade egendomen erhållit sitt område utbrutet uti ett enda skifte med en areal av 53.3235 hektar. Att arealen i Båths beskrivning år 1929 upptagits till 59.882 hektar syntes bero på att i arealen intagits en till fastigheten hörande s. k. utjord, belägen i sammanhang med de vid laga skiftet å Aspa by utbrutna ägor. Denna utjord, som icke syntes vara upptagen i jordboken såsom särskild jordebokenhet och därför ej heller i jordregistret upptagits å särskilt upplägg, hade tillkommit på följande sätt. Vid den 5 mars 1765 fastställd laga delning å Björskogs Storäng, kallad Skjäret, utlades en teg åt länsmansbostället i Aspa, det vill säga nu ifrågavarande kronoegendom. Vid år 1850 avslutat ägoutbyte mellan vissa fastigheters utjordstegar å Björskogs Storäng flyttades länsmansboställets utjordsteg till den plats, den nu har, det vill säga i sammanhang med länsmansboställets övriga ägor. Ägoutbytet omfattning framginge av kopia av karta upprättad vid ägoutbytet år 1850 av L. Elvgren. Detta ägoutbyte syntes emellertid ej hava blivit i vederbörlig ordning fastställt. Med anledning härav har överlantmätaren framhållit, att det torde vara skäl, att ägoutbytet verkställdes i överensstämmelse med nuvarande hävd.

Med utlåtande den 10 oktober 1930 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid för egen del anfört följande.

Styrelsen ansåge med hänsyn till vad som framhållits i fråga om ladugårdens och stallets beskaffenhet det vara för kronan ekonomiskt mest fördelaktigt, att egendomen försälldes. Angående egendomens upplåtande i en eller flera lotter finge styrelsen framhålla, att styrelsen ej hade

något att erinra mot att försök gjordes till försäljning av den obebyggda lotten litt. Ka + Kb för sig. Dock syntes med hänsyn till de negativa resultat tidigare verkställda utbud av obebyggd jord lämnat något anbud å nu ifrågasättande lott icke vara att förvänta. Med hänsyn härtill ville styrelsen ifrågasätta, huruvida icke egendomen genast borde upplåtas i en lott.

Det av överlantmätaren föreslagna ägoutbytet syntes icke nödvändigt behöva genomföras före försäljningen utan borde lämpligen få ankomma på en ny innehavare att taga initiativ därtill. Kronan kunde ju försälja egendomen med den rätt kronan lagligen kunde äga i utjorden Björskogs Storäng.

Vidare ansåge styrelsen att, vare sig egendomen försålde med hembud för egendomens arrendator eller annorledes, saluvärdet borde bestämmas som om eventuella brister å egendomen vore botade.

Mot det egendomen i fullgott skick åsatta saluvärdet, 37,375 kronor, hade styrelsen ej något att erinra, och finge styrelsen härvid meddela, att styrelsen av domänintendenten under hand inhämtat, att uppskattningsnämnden vid saluvärdets beräknande förutsatt, att blivande köpare skulle gälda å egendomen belöpande andel i det för företaget »torrläggning av vattenskadade marker tillhörande Aspa m. fl. egendomar i Björskogs socken» beviljade odlingslånet. Företaget vore visserligen utfört, men komme egendomen genom denna torrläggning att ytterligare förkovras och öka i värde i så hög grad, att detta förbättringsvärde torde motsvara annuiteterna å lånet.

Beträffande av uppskattningsnämnden föreslagen nedsättning i saluvärdet i anledning av å egendomen verkställd täckdikning jämlikt av styrelsen lämnade medgivanden, ansåge styrelsen med stöd av 9 § i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) skäligt, att arrendatorn, därest han begagnade sig av hembuds rätt vid egendomens försäljning, finge för verkställd täckdikning åtnjuta avdrag å saluvärdet, 37,375 kronor, med ett belopp av 700 kronor. I dylikt fall kommer köpeskillingen att uppgå till 36,675 kronor.

Särskilda villkor angående egendomens användning eller om återköps rätt ansåge styrelsen icke böra föreskrivas.

Med hänsyn till vad uppskattningsnämnden anfört angående det sätt, varpå arrendatorn skött egendomen, förmenade styrelsen, att hembud vid försäljningen borde tillerkännas honom. Någon förklaring, att han ej önskade köpa egendomen, hade arrendatorn ej avgivit.

Till följd av remiss har därefter länsstyrelsen i Västmanlands län avgivit utlåtande i ärendet den 8 december 1930 samt därvid tillika överlämnat förnyat yttrande från hushållningssällskapet's egnahemsnämnd.

Egnahemsnämnden har i berörda yttrande uttalat, att, då domänstyrelsen liksom uppskattningsnämnden föreslagit, att egendomen skulle försäljas i en lott, nämnden med hänsyn till nuvarande ringa efterfrågan på jord för egnahemsändamål icke ansåge sig böra vidhålla sitt tidigare förslag om utläggande av två lotter för egnahemsändamål.

Länsstyrelsen har icke haft något att erinra mot egendomens försäljning i en lott med hembuds rätt för arrendatorn eller mot de av domänstyrelsen föreslagna villkoren i övrigt.

Domänstyrelsens av länsstyrelsen förordade förslag om egendomens försäljning såsom en lott finner jag mig kunna biträda. Då egendomens arrendator, A. J. Persson, enligt vad framgår av handlingarna i ärendet, med energi och målmedvetet arbete befrämjat egendomens jordbruk, synes det mig önskvärt, att han må bliva köpare av egendomen. Med hänsyn härtill torde egendomen bära hembjudas honom till det pris, som uppskattningsnämnden funnit skäligt vid försäljning under förbehåll om återköpsrätt, 31,770 kronor, med avdrag av 700 kronor för verkställd täckdikning, eller sålunda i avjämnat tal 31,000 kronor. I samband med dylik försäljning torde förbehåll om återköpsrätt bära stadgas. Vad domänstyrelsen i övrigt föreslagit giver mig icke anledning till annat uttalande än att, därest arrendatorn icke begagnar sig av hembudsrätten, egendomen torde försälas å auktion enligt bestämmelserna i 15 § av 1929 års förordning om försäljning av kronoegendom, därvid saluvärdet torde bära sättas till 37,375 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att kronoegendomen 1 mantal Aspa nr 5 i Björskogs socken av Västmanlands län må — med den rätt kronan lagligen äger i utjorden å Björskogs Storäng — med tillträdesrätt den 14 mars 1932 försälas enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. *antingen* med ett saluvärde av 31,000 kronor och hembudsrätt enligt 9 § i förordningen för egendomens arrendator A. J. Persson, samt med förbehåll om skyldighet för köparen att använda egendomen såsom självständigt jordbruk och om rätt för kronan att under en tid av tio år från tillträdet köpa egendomen åter enligt lagen om återköpsrätt till fast egendom *eller*, därest Persson icke begagnar sig av hembudsrätten, å auktion enligt 15 § i nämnda förordning med ett saluvärde av 37,375 kronor

under villkor i övrigt, *att* köparen skall svara för de å egendomen å tiden efter tillträdesdagen belöpande annuiteterna å det egendomen för företaget »torrläggning av vattenskadade marker tillhörande Aspa m. fl. egendomar i Björskogs socken» åvilande odlingslånet ävensom för andra å samma tid belöpande onera och utskylder av vad slag de vara må, *att* köparen skall respektera den jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 21 mars 1922 Viby elektriska distributionsförening u. p. a. medgiv-

na rätt att hava elektriska ledningar framdragna över egendomen, samt att egendomen överlåtes i det skick, vari den på grund av nu om egendomen gällande arrendekontrakt skall av arrendatorn avlämnas.

16:o.

Laxsjö nr 2 i
Kopparbergs
län. Hos domänstyrelsen har K. E. Karlsson, Hästberg, Nyhammar, anhållit att få inköpa en av honom arrenderad lägenhet, benämnd Våtröjningen (Laxsjö 2³) under kronoparken Laxsjö i Grangärde socken av Kopparbergs län.

Med anledning härav har på domänstyrelsens] föranstaltande uppskattningsförrättning hållits i vederbörlig ordning.

I skrivelse den 5 januari 1931 har domänstyrelsen, med överlämnande av ärendet tillhörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren Mats Broström vid avstyckning av saluområdet år 1929 upprättad karta med tillhörande handlingar, underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning.] Av handlingarna i ärendet inhämtas följande.

Lägenheten är belägen i sydvästra hörnet av kronoparken Laxsjö invid allmän väg på ett avstånd av omkring 35 kilometer från staden Ludvika och 11 kilometer från järnvägsstationen Nyhammar.

Området är numera avstyckat som bostadslägenhet (enligt 19 kap. 3 § sista stycket jorddelningslagen) med registerbeteckning Laxsjö 2³.

Arealen omfattar 4.380 hektar, varav åker 0.553 hektar, odlingsmark 0.801 hektar och avrösningsjord 3.026 hektar.

Åkerjorden är av tämligen mager beskaffenhet. Hävden är tillfredsställande.

Odlingsmarken och avrösningsjorden utgöres av med huvudsakligen lövskog beväxt hagmark, vilken utnyttjas som slog.

A fastigheten, som är i övrigt obebyggd, finnes en kronan tillhörig lada.

Ifrågavarande lägenhet, kallad Våtröjningen, jämte den så kallade Kyrkfallsåakern har mot en årlig avgäld av 30 kronor sedan den 1 januari 1923 varit utarrenderad till sökanden, vilket arrende förlängts till den 1 januari 1932.

Saluvärdet har av uppskattningsnämnden satts till 1,795 kronor. Arrendevärdet har föreslagits till 25 kronor.

Uppskattningsnämnden har föreslagit, att fastigheten skulle försälas enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. med hembuds rätt för sökanden. Denne vore ägare av den närbelägna, med nödiga byggnader försedda egendomen Hästberg, vari inginge en åkerareal av endast omkring 1.5 hektar. Skäl föreläge icke enligt nämndens mening att vid försäljningen föreskriva särskilda villkor angående egendomens användning samt återköpsrätt. Skulle likväl föreskrifter härutinnan anses böra ifrågakomma, borde saluvärdet nedsättas till 1,530 kronor.

Enligt uttalande av överlantmätaren i länet inginge icke fastigheterna Laxsjö 2³ och Hästberg i samma primära skifteslag och kunde därför ej

lagligen sammanläggas. De båda fastigheterna vore emellertid belägna så nära varandra, att de lämpligen kunde brukas tillsammans.

Vederbörande *jägmästare* och *överjägmästare* hava tillstyrkt försäljningen på grund av fastighetens belägenhet i en utkant av kronoparken och då densamma icke vore behöfvig för kronoparkens skötsel. Priset borde dock enligt nämnda befattningshavares mening bestämmas till 2,000 kronor. Sökanden, som önskade förvärva fastigheten med äganderätt, hade ock förklarat sig villig betala sistsagda pris att erläggas kontant. Av jägmästaren förskotterade kostnader för avstyckningen hade av sökanden betalats.

Jämväl *domänstyrelsen* har förklarat sig anse, att fastigheten borde försäljas till sökanden, och funne styrelsen det av honom godtagna priset, 2,000 kronor, vara skäligt. Anledning syntes icke föreligga att upplåta lägenheten under åborätt eller att vid försäljningen förbehålla särskilda villkor angående fastighetens användning samt återköpsrätt. Då omständigheter, vilka vid försäljningen kunde berättiga sökanden till hembud enligt förutnämnda förordning den 6 juni 1929 ej syntes föreligga, torde ärendet böra underställas prövning av riksdagen.

Även jag finner ifrågavarande fastighet lämpligen böra försäljas på av *Departements-*
domänstyrelsen föreslagna villkor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t *chefen.*
måtte föreslå riksdagen medgiva,

att fastigheten Laxsjö 2³ under kronoparken Laxsjö i Grangärde socken av Kopparbergs län må försäljas till nuvarande arrendatorn K. E. Karlsson med tillträdesrätt den 1 januari 1932 mot en köpeskilling av 2,000 kronor, under villkor i övrigt, *att* köpeskillingen kontant erlägges till länsstyrelsen i länet, som utfärdar köpebrev å fastigheten, *samt att* köparen ensam vidkännes kostnad för lagfart och övriga med köpet förenade utgifter.

17:o.

I skrivelse till domänstyrelsen den 5 januari 1929 har Joh. Linder i *Västanfors nr*
Fors hemställt, att till ett pris av 1,500 kronor få inköpa ett av honom *6 i Koppar-*
arrenderat inägoskifte, tillhörande fastigheten Västanfors 6¹ under *bergs län.*
kronoparken Garpenberg i Folkärna socken av Kopparbergs län. På domänstyrelsens föranstaltande har jägmästaren i Garpenbergs revir upprättat förslag till försäljning med saluvärdering av ifrågavarande skifte.

Med överlämnande av ärendet tillhörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren E. V. Hissing över saluområdet år 1928 upprättad karta med tillhörande beskrivning, har domänstyrelsen den 18 december 1930 underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning.

Av ifrågavarande handlingar inhämtas bland annat.

Saluområdet, som icke angränsar någon annan kronan tillhörig fastighet, är beläget 13 kilometer från staden Avesta och 1 kilometer från järnvägsstationen Fors.

Arealen omfattar 5.419 hektar, varav tomt 0.129 hektar, åker 0.546 hektar och slätteräng 4.744 hektar.

I sagda ytvidd ingå icke två inom områdets gränser befintliga vägar om tillsammans 0.106 hektar.

Lägenheten är att anse som bostadslägenhet. Därå kunna icke födas två kor.

Åkerjorden består av sandmylla på lerbotten. Hävden av åkerjorden är tillfredsställande. Slätterängen är av medelgod beskaffenhet men kan under nuvarande förhållanden icke med fördel uppodlas, då densamma under större delen av sommaren försättes under vatten. Ängen är nämligen lågt belägen invid sjön Sävviken, som jämte sjön Åsgarn jämlikt aktiebolaget Fors bruk lämnat medgivande av bolaget användes som vattenreservoar för en bolaget tillhörig kraftstation vid Fors.

Å lägenheten finnas vedbod, garage och ladugård, samtliga tillhöriga brukaren.

Jämlikt kontrakt den 1 oktober 1904 med tillägg av den 1 mars 1909 är skiftet upplåtet till sökanden mot en årlig avgäld av 40 kronor. Kontraktet gäller tillsvidare och efter från endera parten verkställd uppsägning under ett år därefter.

Saluvärdet har uppskattats till 1,200 kronor.

Jägmästaren har föreslagit, att lägenheten försäljes mot erbjudet pris till sökanden, vilken vore ägare av en angränsande, med sökanden tillhörigt boningshus bebyggd bostadslägenhet, som vore för avsett ändamål för liten och därför i behov av utvidgning. Anledning funnes icke att därvid föreskriva särskilda villkor angående lägenhetens användning samt återköpsrätt. Då omständigheter, vilka vid försäljningen kunde berättiga sökanden till hembud enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m., emellertid icke kunde anses föreligga, ansåge jägmästaren, att ärendet borde underställas prövning av riksdagen.

Vederbörande *överjägmästare* har tillstyrkt försäljningen.

Överlantmätaren i länet har ansett hinder icke möta för avstyckning av området.

I sitt förenämnda utlåtande har *domänstyrelsen* tillstyrkt försäljningen med hänsyn till lägenhetens belägenhet och då densamma icke vore behövlig för kronoparkens skötsel. Anledning syntes icke föreligga att upplåta lägenheten under åborätt eller att vid försäljningen förbehålla särskilda villkor angående lägenhetens användning samt återköpsrätt. På grund av föreliggande omständigheter syntes sökanden böra medgivas rätt att inköpa lägenheten. Emot det av honom erbjudna priset, vilket han förklarar sig villig erlægga kontant, hade styrelsen icke något att erinra.

Även jag tillstyrker förslaget om försäljning av inägoskiftet till Linder, och får jag sålunda hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, *Departements-
chefen.*

att av fastigheten Västanfors 6⁴ under kronoparken Garpenberg i Folkärna socken av Kopparbergs län ett område av — förutom inom områdets gränser befintliga 0.106 hektar samfällda vägar — 5.419 hektar, vilket område finnes närmare angivet å en av distriktslantmätaren E. V. Hissing år 1928 upprättad karta, må försäljas till Joh. Linder med tillträdesrätt den 1 oktober 1931, då nu gällande arrendekontrakt om lägenheten skall upphöra att gälla, mot en köpeskillning av 1,500 kronor, under villkor i övrigt, att köpeskillingen kontant erlægges till länsstyrelsen i länet, som utfärdar köpebrev å lägenheten, att köparen ensam vidkännes kostnad för lagfart och avstyckning samt övriga med köpet förenade utgifter, samt att köparen är skyldig utan ersättning tåla skada och intrång, som kan komma att förorsakas lägenheten genom uppdämning av sjöarna Åsgarn och Sävvisen.

Statsrådets övriga ledamöter instämna i vad departementschefen hemställt uti de under 1:o—17:o här ovan antecknade ärenden.

Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämnar bifall till vad departementschefen hemställt samt förordnar, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Joh:s Thygesen.